Кабылан тууган Алмамбет
алдап-соолап түшүргүн!'
Анда айттың Эр Көкчө:
'Көк-аланы бербеймин,
Көк-күбөнү жаппаймын.
Кессең, өзүң кете бер!'
Энди Ак-эркеч айтты:
'"Көк-аланы аяймын!" деп
көп жылкыдан айрылдың,
"Бир жылкыны аяймын!" деп
бир талайдан айрылдың!
Айттырып бербесең Көк-алаң
астыңнан алар Алмамбет,
суратып бербесең Көк-алаң
сууруп алар Алмамбет,
алаканын чак коюп,
көтүн жерге так коюп!'
Анда айттың Эр Көкчө:
'Көк-аланы бериңер!
Көк-күбөнү жабыңар!
Алмамбетти алып келиңер!'
Чоролор барып айттып тыр:
'Алмамбет, Калмак, мас болду,
бирд'ичкенде бешт'ишти-
жаң'ичкенде бешт'ишти-
ат аларда бешт'ишти-
Алмамбет, Калмак, мас болду!
Карагайдын көлөкөсүнө
жатып калды Алмамбет:
андан кайтып келичи.'
Энди Ак-эркеч айтты:
'Антер Калмак бу эмес!'
Эшикке кагып карат Ак-эркеч:
кетип калыпты Алмамбет.
'Көк-аланы алып келет!' деп
көп сактаган Алмамбет.
Көк-аланы алып келбеди,
Кыл-жирен атты Манаска салды.
Жакыптын уулу Эр Манас
ошу түнү түш көрдү,
от жагалаш чиш көрдү.
Эртен туруп келгенде,
чоролорун чакырды:
'Кырктын башы Кыргылым!
Боз-чолок минген Чалбайым!
Жети-сууга жем жеген
ай, желбегей Сыргагым!
Көк-чебич минген Серегим!
Кутунайдын Куу-жигит,
куулжуган Шум-жигит!
Жайма-көкүл Жаш-уул!
Байдын уулу Бакайым!
Ак-балта уулу Болотум!
Бооке, чором, Жайзаңым,

Kabılan tuuğan Almambét
aldap-soolap tüşürgün!'
Anda ayttıñ Ér Kökçö:
'Kök-alanı bérbeymin,
Kök-kübönü cappaymın.
Késseñ, özüñ kéte bér!'
Éndi Ak-érkéç ayttı:
'"Kök-alanı ayaymın!" dép
köp cılkıdan ayrıldıñ,
"Bir cılkını ayaymın!" dép
bir talaydan ayrıldıñ!
Ayttırıp bérbeseñ Kök-alañ
astıñnan alar Almambét,
suratıp bérbeseñ Kök-alañ
suurup alar Almambét,
alakanın çak koyup,
kötün cérge tak koyup!'
Anda ayttıñ Ér Kökçö:
'Kök-alanı bériñer!
Kök-kübönü cabıñar!
Almambétti alıp kéliñer!'
Çorolor barıp ayttıp tır:
'Almambét, Kalmak, mas boldu,
bird'içkende béşt'işti-
cañ'içkende béşt'işti-
at alarda béşt'işti-
Almambét, Kalmak, mas boldu!
Karağaydın kölökösünö
catıp kaldı Almambét:
andan kaytıp késliçi.'
Éndi Ak-érkéç ayttı:
'Anter Kalmak bu émes!'
Éşikke kağıp karat Ak-érkéç:
kétip kalıptı Almambét.
'Kök-alanı alıp kélet!' dép
köp saktağan Almambét.
Kök-alanı alıp kélbedi,
Kıl-cirén attı Manaska saldı.
Cakıptın uulu Ér Manas
oşu tünü tüş kördü,
ot cağalaş çiş kördü.
Érten turup kélgende,
çorolorun çakırdı:
'Kırktın başı Kırğılım!
Boz-çolok mingen Çalbayım!
Céti-suuğa cém cégen
ay, célbegey Sırgagım!
Kök-çébiç mingen Sérégim!
Kutunaydın Kuu-cigit,
kuulcuğan Şum-cigit!
Cayma-kökül Caş-uul!
Baydın uulu Bakayım!
Ak-balta uulu Bolotum!
Booké, çorom, Cayzañım,

Kaplan doğan Almambet'e
söyle, kandır da gitmesin!"
O vakit şöyle dedin Er Kökçö:
"Kök-ala atı veremem,
mavi zırhı da veremem,
gidersen git, ne yapayım!"
Ak-erkeç de şöyle dedi:
"Kök-ala'yı sakınayım dedin,
bir çok sürüden oldun.
Bir sürüyü sakınayım dedin,
bir çok sürü kaybettin.
Yalvartıp vermezsen Kök-ala'nı
Almambet zorla götürür.
Yalvartıp vermezsen Kök-ala'nı
Almambet kendisi alır.
Ellerini kavuşturup
kıç üstü oturursun."
O vakit Er Kökçö şöyle dedin:
"Verin ona Kök-ala'yı,
giydirin zırhı,
Getirin Almambet'i!"
Dostlar dediler ki:
"Almambet bu Kalmuk sarhoş oldu.
önce beş kase içti,
sonra beş kase daha içti,
ata binerken de beş kase,
Kalmuk Almambet sarhoş oldu!
Bir çam ağacı gölgesine
yatmış uyuyor Almambet.
Oradan kalkar gelir sonra."
O zaman Ak-erkeç dedi ki:
"Bu öyle Kalmuk değildir!"
Kapıyı açıp dışarıya baktı Ak-erkeç:
Almambet kaybolmuştu.
Kök-ala'yı getirecekler sanmıştı,
beklemekten usanmıştı.
Kök-ala'yı getiren olmayınca
Kıl-ciren'e binip Manas'a gitmişti.
Cakıp'ın oğlu Er Manas
o gece bir rüya gördü.
Ateş etrafında şişler gördü.
Ertesi sabah kalkınca
yiğitlerini çağırdı.
"Kırklar başı Kırgıl'ım,
Boz-çolok'a binen sen Çalbay,
Ceti-suu'da yemek yiyip
düğmesini iliklemeyen Sırgak'ım,
Kök-çepiç'e binen Serek sen,
Kutunay'ın Kuu-cigit,
kurnaz Şum-cigit,
uçuşan perçemli Caş-uul,
Bay'ın oğlu Bakay sen,
Ak-balta'nın oğlu Bolot,
Booke yiğidim, sen Cayzan'ım,

ак сөктүн баласы!
Тоонун Бүркүт-батырым,
суунун Сазан-батырым!
Кайта чапкан Кан-келдим,
кара-жолтой Жан-келдим!
Ырамандын (?) Ырчы-уул!
Жыртылганды жамаган,
бузулганды түзөгөн,
жатык тилдүү Ажыбай!
Кенендин уулы Кен Жанбай,
кеңешти тууган Эр Жанбай!
Төлгөчү кара Төлөгүм!
Өбүлгөн кырк чоронун бөлөгүм-
Казактан келген Колмонбет,
Кыргыстан келген Жалманбет!
Капыр-минен Бусурман
калчап алган кырандар,
элим-минен журтумдан
эчкеп алган эрендер
кара байр, казанат,
барың бирдей азамат!
Түндө түлкүнүн изин жаңылбай
Түрөкөй, тайлак, шуутум:
караңыда карсактын
        изин жаңылбай
Кабылан, тайлак, шуутум!
Атекем Жакып-бай айтыңар!
Мэн от жакалай чиш көрдүм,
мен ого'ло жакшы түш көрдүм!
Этин тарта турсун!
Кымысын тарта турсун!
Түш жоруткан элге
мен берейммин!' дейди.
Бузулганды түзөгөн,
жыртылганды жамаган,
жатык тилдүү Ажыбай
салып кетип калды дейт,
Жакып-байга келди дейт.
'Асалау малийким,
        Жакып-бай, атам!'
'Аликиме салам, Ажыбай, балам!
Алтын тактанын үстүнөн
Жакып-бай түшүптүр,
башында калпагы жок топучан,
бутунда кепичи жок мазычан,
үстүндө чепкени жок чапанчан,
энди оттун башында,
бул очоктун кашында
Жакып-бай олтра калган экен.
Ажыбай чоро айта'ды:
'Беришге төрөмө
белге берип калыптыр:
азыбели төрөмө
аян берип калыптыр!

ak söktün balası!
Toonun Bürküt-batırım,
suunun Sazan-batırım!
Kayta çapkan Kan-kéldim,
kara-coltoy Can-kéldim!
Iramandın (?) Irçı-uul!
Cırtılğandı camağan,
buzulğandı tüzögön,
catık tildüü Acıbay!
Kéndin uulı Kén Canbay,
kéñéşti tuuğan Ér Canbay!
Tölgöçü kara Tölögüm!
Öbülgön kırk çoronun bölögüm-
Kazaktan kélgen Kolmonbét,
Kırgıstan kélgen Calmanbét!
Kapır-minen Busurman
kalçap alğan kırandar,
élim-minen curtumdan
éçkep alğan érender
kara bayr, kazanat,
barıñ birdey azamat!
Tündö tülkünün izin cañılbay
Türököy, taylak, şuutum:
karañıda karsaktın
        izin cañılbay
Kabılan, taylak, şuutum!
Atekem Cakıp-bay aytıñar!
Mén ot cakalay çiş kördüm,
mén oğo'lo cakşı tüş kördüm!
Étin tarta tursun!
Kımısın tarta tursun!
Tüş corutkan élge
mén béreymin!' déydi.
Buzulğandı tüzögön,
cırtılğandı camağan,
catık tildüü Acıbay
salıp kétip kaldı déyt,
Cakıp-bayğa kéldi déyt.
'Asalau maliykim,
        Cakıp-bay, atam!'
'Alikime salam, Acıbay, balam!'
Altın taktanın üstünön
Cakıp-bay tüşüptür,
başında kalpağı cok topuçan,
butunda képiçi cok mazıçan,
üstündö çépkeni cok çapançan,
éndi ottun başında,
bul oçoktun kaşında
Cakıp-bay oltra kalğan éken.
Acıbay çoro ayta'dı:
'Bérişte törömö
bélge bérip kalıptır:
azıbéli törömö
ayan bérip kalıptır!

Cengiz hanın oğulları!
Sen dağların Bürküt-batır'ı,
sen göllerin Er Sazan'ı,
geri fırlayan Kan-keldi'm,
kara talih Can-keldi'm,
Iraman'ın Irçı-uul,
yırtıkları yamayan,
bozukları düzelten,
tatlı dilli Acıbay,
Kenen'in oğlu Ken-Canbay,
akıllı Er Canbay,
falcı kara Tölök,
sevgili kırk yiğidin hasları,
Kazaktan gelen Kolmon-bet,
Kırgızdan gelen Calman-bet!
Kafir ile müslümandan
seçilmiş cenkçilerim,
kavmim ile yurdumun siz
seçilmiş yiğitleri,
ister yük, ister koşu atı,
hep azamette birsiniz,
gece tilki izini şaşmadan bulan
gözü pek Türököy'üm benim,
karanlıkta bozkır tilkisinin
        izini şaşmadan bulan
gözü pek Kabılan'ım benim!
Atam Cakıp'a söyleyin,
ateşte şişleri gördüm ben,
güzel bir rüya gördüm ben!
Et ikram etsin,
kımızı da unutmasın,
rüya yoran adamlara
bir çok hediye vereyim!" dedi.
Bozulanı düzeltenle
yırtılanı yamayan
tatlı dilli Acıbay
hemen yola çıktılar.
Cakıp-bay'a geldiler,
"Selamunaleyküm,
        Cakıp atam",
"Aleykümselam, Acıbay oğlum!'
Altın tahtın üstünden
Cakıp aşağıya indi.
Başı kalpaksız çıplak,
ayağı pabuçsuz yalın ayak,
ceketsiz yalnız gömlekle
ocağın başına indi,
saç ayağın yanına geldi,
Cakıp-bay oraya oturdu.
Acıbay yiğit şöyle dedi:
"Melek gibi efendime
şimdi bir işaret geldi,
benim aziz efendime
bir beşaret ayan oldu!

Төрөм Манас бу түндө
от жакалай чиш көрүп,
ого'ло жакшы түш көрүп,
"Этин тарта турсун!" дейт,
"Кымысын бере турсун!" дейт.
"Түш жоруткан кише берем!" дейт.
"Түшүмдү таап жоруса,
октодон чечпейм мал берем.
бокчодон чечпейм тон берем.
Түшүмдү бузук жоруса,
уулу кетет Урумга,
кызы кетет Кырымга!'"
Ажыбай кайта Манаска жүрдү
'Атекеме айтып келдим!' дейт.
'Этин бир тартып коюптур,
кымысын тартып коюптур!'
Батыр Манас турду дейт:
'Терт эшикти!' дейди дейт:
Манас-кан үйдөн чыкты,
өкүм тууган Ак-кула
өркөчү бийк, зээри бас,
өктөм тууган Ак-кула,
тайкы жолдуу, тап эттүү,
тамашалуу Ак-кула,
жүгүрүп аттан калбаган,
астына төгөрөк туяк салбаган
Ак-куланы минди дейт-
бу Кытайдын устасы
кыйны-минен жазаган,
бу Орустун устасы
огу-минен жазаган,
бу Калмактын устасы
кайлап турун жазаган,
бараңнын огы батпаган,
келтенин огу жетпеген
үстүндөгү Ак-олпок,
Ак-олпогун кийди дейт-
көмүрүнө чыд'албай
көңкү токой жоюлган;
сугатына чыд'албай
суук башат соолган;
өгөнө чыд'албай
отус өгө жайлган;
кышкысына калганда,
казы-минен картаны
аа келип бөлөгөн;
жаскысына калганда,
көк шиберге жөөлөгөн;
чапканынан тойбосун,
кишинин каны-минен
чыркейнин тумчугу
-минен сугарган
кылычын белине курчанып алды.
Жакып-байды көстөп үрдү.

Töröm Manas bu tündö
ot cakalay çiş körüp,
oğo'lo cakşı tüş körüp,
"Étin tarta tursun!" déyt,
"Kımısın bére tursun!" déyt.
"Tüş corutkan kişe bérem!" déyt.
"Tüşümdü taap corusa,
oktodon çéçpeym mal bérem.
bokçodon çéçpeym ton bérem.
Tüşümdü buzuk corusa,
uulu kétet Urumğa,
kızı kétet Kırımğa!'"
Acıbay kayta Manaska cürdü
'Atekeme aytıp kéldim!' déyt.
'Étin bir tartıp koyuptur,
kımısın tartıp koyuptur!'
Batır Manas turdu déyt:
'Tért éşikti!' déydi déyt:
Manas-kan üydön çıktı,
öküm tuuğan Ak-kula
örköçü biyk, zeeri bas,
öktöm tuuğan Ak-kula,
taykı colduu, tap éttüü,
tamaşaluu Ak-kula,
cügürüp attan kalbağan,
astına tögörök tuyak salbağan
Ak-kulanı mindi déyt-
bu Kıtaydın ustası
kıynı-minen cazağan,
bu Orustun ustası
oğu-minen cazağan,
bu Kalmaktın ustası
kaylap turun cazağan,
barañnın oğı batpağan,
kéltenin oğu cétpegen
üstündögü Ak-olpok,
Ak-olpoğun kiydi déyt-
kömürünö çıd'albay
köñkü tokoy coyulğan;
suğatına çıd'albay
suuk başat soolğan;
ögönö çıd'albay
otus ögö caylğan;
kışkısına kalğanda,
kazı-minen kartanı
aa kélip bölögön;
caskısına kalğanda,
kök şiberge cöölögön;
çapkanınan toybosun,
kişinin kanı-minen
çırkeynin tumçuğu
-minen suğarğan
kılıçın béline kurçanıp aldı.
Cakıp-baydı köstöp ürdü.

Efendim Manas bu gece
ateşte şişler görmüş,
oğluna layık rüyalar görmüş,
et hazırlatsınlar dedi,
kımız da bol olsun dedi,
rüya yoran adama hediye veririm,
rüyamı doğru yorarsa dedi,
ona seçme mal veririm dedi,
bohçadan seçme elbise veririm dedi.
Rüyamı yanlış yorarsa,
oğlu gidecek Rum'a
kızı gidecek Kırım'a!"
Acıbay döndü Manas'a
"Babamıza dedim geldim,
bir çok et hazırlayacak,
çok kımız hazırlayacak!"
Er Manas ayağa kalkarak:
"Açın kapıyı!" dedi.
Manas han evinden çıktı,
sabırsız doğan Ak-kula'ya,
sırtı yüksek, boynu alçak,
bu büyük yürük Ak-kula'ya,
kısa yeleli narin yapılı
bu nam salmış Ak-kula'ya
hiç bir attan geri kalmayan
altına yuvarlak nal koydurmayan
işte bu Ak-kula'ya Manas bindi.
Çinli ustaların vaktiyle
zahmetler ile yaptığı,
Rus ustaların ise
düşüne düşüne yaptığı,
Kalmuk ustalarının da
türkü söyleyerek yaptığı,
içine süngü batmayan,
tüfek saçması geçmeyen,
üstündeki ak zırhı
işte bu ak zırhı giyindi.
Kömür yetişmediğinden
sık orman kullandıkları,
katmağa su yetmediğinden
soğuk pınar kuruttukları,
törpüler dayanmadığından
otuz törpüyü düzledikleri,
kış vaktine kalınca
yağ ve bumbar ile
gelip sarmaladıkları,
yaz vaktine kalınca
kök çimene yaydıkları,
güçlü dursun diye
insanın kanını
sivri sinek hortumu
ile kattıkları
kılıcını beline bağlayıp,
Cakıp-bay'a fırladı!

Аны көргөн эл-журту	Anı körgön él-curtu	Onu gören yurt halkı
'Атасы Жакып-байды өлтүрөт,	'Atası Cakıp-baydı öltüröt,	babasını mı öldürecek,
жа болсо энеси Чакан	ca bolso énesi Çakan	yoksa anası Çakan baybiçeyi
байбиче өлтүрөт?'	baybiçe öltüröt?'	mi öldürecek dediler.
Эли-минен журттары	Éli-minen curttarı	Derken, yurdun bütün halkı
бары Манастын көтүнөн чубурду,	barı Manastın kötünön çuburdu,	Manas'ın peşine takıldı,
барып Жакып-байдын үйүнө кирди.	barıp Cakıp-baydın üyünö kirdi.	gidip Cakıp-bay'ın evine girdi.
'Туш-туш жерине бат'аяк кой!' деди	'Tuş-tuş cérine bat'ayak koy!' dédi.	"Her yana kadeh koy!" dedi.
Бат'аякты ишти, бата кылды:	Bat'ayaktı işti, bata kıldı:	Kadehi içti, dua etti,
'Бата токтосун олтуруңар!'	'Bata toktosun oluruñar!'	"Oturun, dua artık bitsin!" dedi.
Энди Манас айтты:	Éndi Manas ayttı:	Sonra Manas başladı söze:
'Элим-минен журтум бар,	'Élim-minen curtum bar,	"Yurdum ile kavmim var,
экчеп алган эрендер,	ékçep alğan érender,	seçilmiş erlerim var,
Капыр-минен Бусурман	Kapır-minen Busurman	kafirle müslümandan
калчап алган кырандар-	kalçap alğan kırandar-	seçilip alınmış erlerim var,
бериштелүү өзүмө	bérişteliüü özümö	ferişteli özüme
белге берди бир аян,	bélge bérdi bir ayan,	bir işaret ayan oldu,
азыбелиң өзүмө	azıbéliñ özümö	aziz efendinin şahsına
аян бердиң өзүмө!	ayan bérdiñ özümö!	bir işaret verdi bana!
Түндө жатып түш көрдүм,	Tündö catıp tüş kördüm,	Gece yatıp bir rüya gördüm,
ого'ло жакш'ай түш көрдүм!	oğo'lo cakş'ay tüş kördüm!	güzel bir rüya gördüm.
түшүмдү таап жорусаң,	tüşümdü taap corusañ,	Rüyamı doğru yorarsan
октодон чечпей мал берем!	oktodon çéçpey mal bérem!	sana seçme mal veririm!
Бу Кытайдын устасы	Bu Kıtaydın ustası	Çinli ustalarının
кыйны-минен жазаган,	kıynı-minen cazağan,	zahmet ile yaptığı,
бу Орустун устасы	bu Orustun ustası	Rus ustalarının da
ою-минен жазаган,	oyu-minen cazağan,	düşüne düşüne yaptığı,
бараңдын огу батпаган,	barañdın oğu batpağan,	çifte kurşunu geçmeyen,
келтенин огу жетпеген	kéltenin oğu cétpegen	tüfek kurşunu da değmeyen,
үстүмдөгү Ак-олпок,	üstümdögü Ak-olpok,	arkamdaki zırhımı,
мыны чечип берем мен!	mını çéçip bérem mén!	çıkarır sana veririm ben!
Түшүмдү бузук жорусаң,	Tüşümdü buzuk corusañ,	Rüyamı yanlış yorarsan
уулуң кетет Урумга,	uuluñ kétet Urumğa,	oğlunu Rum'a kovarım,
кысың кетет Кырымга,	kısıñ kétet Kırımğa,	kızını Kırım'a yollarım,
башыңды койдой кесемин,	başıñdı koydoy késemin,	koyun gibi başını keserim,
каныңды суудай төгөмүн!'	kanıñdı suuday tögömün!'	kanını akıtırım su gibi!"
Ичкен эти-минен жеген эти,	Içken éti-minen cégen éti,	Yediği etle içtiği
ичкен кымысын кузуп жиберди,	içken kımısın kuzup ciberdi,	kımızı tükürdü çıkardı,
коркуп калди бу журту.	korkup kaldi bu curtu.	halk korkudan dondu kaldı.
Жулу жорткондо боло-тыган	Culu cortkondo bolo-tığan	Ömrü uzun
баштанды,	baştandı,	yolları aşan
жашы узак боло-туган баштанды:	caşı uzak bolo-tuğan baştandı:	yaşı uzayan ihtiyardan işe girişti.
батыр тууган Эр Манас	batır tuuğan Ér Manas	Bahadır doğan Er Manas
кара болот кылычын	kara bolot kılıçın	kara çelik kılıcını
кармап алды сабынан,	karmap aldı sabınan,	kabzasından yakaladı,
сууруп алды кабынан	suurup aldı kabınan	hemen kınından sıyırdı,
атасын чаба-тыган баштанды.	atasın çaba-tığan baştandı.	babasına saldırdı!
Бузулганды түзөгөн,	Buzulğandı tüzögön,	Bozukları hep düzelten,
жыртылганды жамаган,	cırtılğandı camağan,	hep yırtıkları yamayan,
жатык тилдүү Ажыбай,	catık tildüü Acıbay,	tatlı dilli Acıbay
Ажыбай тура калды.	Acıbay tura kaldı.	kalktı yerinden Acıbay,
Төрөсүнө карап айтты дейт:	Törösünö karap ayttı déyt:	efendisine bakıp dedi ki:
'Ала-тооды ашыргын, төрөм,	'Ala-toodı aşırğın, töröm,	"Ala-dağ'ı aş, de, efendim,
агын-суу Иле кечиргин, төрөм,	ağın-suu İlé kéçirgin, töröm,	hızlı akan İli'yi geç, de, efendim,

теңис Иле өткөргүн,
төрөм,
терең Иле чөгүргүн, төрөм!
Түшүңдү айтчы угалы, төрө,
ойлоп туруп табалы, төрөм!
Өлсө-дө Ажыбай өлөт, төрөм,
жоруса-да Ажыбай
жоруйт, төрөм!'
Корккон журттун жүрөгү
бир басылып токтоду.
Манас туруп мыны айтат:
'Ак-куланы миниппин,
түндө жатып түшүмдө
Ак-тайганды жетелеп,
Ак-шумкарды бөпөлөп,
мен сапарга чыгыппын,
колумдагы Ак-шумкар,
'Ак-шумкарым учурсам,
канаты билбесин куштун барысы
астыма келип кырылып-
немени болочу?
Артымдагы Ак-тайган,
Ак-таянды агыссам,
төрт аяктуу кайберен
астыма келип кырылат-
немени болочу?'
Ажыбай чоро айтты:
'Ала-тооды ашырчы, төрөм,
агын-суу Илең
кечирчи, төрөм,
теңгис Илең
өткөрчү, төрөм,
"экимет" деп кеп айтам,
жандырмактуу кеп айтам,
жаныктатып дагы айтам:
Ак-тайганың жетелеп,
Ак-шумкарың бөпөлөп,
бу сапарга сен чыксаң,
колуңдагы Ак-шумкар,
Ак-шумкарың учурсаң,
канат билбесин куштун барысы
астыңа келип кырылса
атасы-минен атаң тең,
батасы-минен батаң тең,
азыс кандын баласы
конууңа конот турбайбы?
Артыңдагы Ак-тайган,
Ак-таянды агыссаң,
төрт аяктуу кайберен
астыңа келип кырылса
атасы-минен атаң тең,
батасы-минен батаң тең,
азыс кандын баласы
артыңнан эрчип турбайбы?

téñis İlé ötkörgün,
töröm,
téréñ İlé çögürgün, töröm!
Tüşüñdü aytçı uğalı, törö,
oylop turup tabalı, töröm!
Ölsö-dö Acıbay ölöt, töröm,
corusa-da Acıbay
coruyt, töröm!'
Korkkon curttun cürögü
bir basılıp toktodu.
Manas turup mını aytat:
'Ak-kulanı minippin,
tündö catıp tüşümdö
Ak-taygandı cételep,
Ak-şumkardı böpölöp,
mén saparğa çığıppın,
kolumdağı Ak-şumkar,
'Ak-şumkarım uçursam,
kanatı bilbesin kuştun barısı
astıma kélip kırılıp-
néméni boloçu?
Artımdağı Ak-taygan,
Ak-tayandı ağıssam,
tört ayaktuu kaybéren
astıma kélip kırılat-
néméni boloçu?'
Acıbay çoro ayttı:
'Ala-toodı aşırçı, töröm,
ağın-suu İléñ
kéçirçi, töröm,
téñgis İléñ
ötkörçü, töröm,
"ékimet" dép kép aytam,
candırmaktuu kép aytam,
canıktatıp dağı aytam:
Ak-tayğanıñ cételep,
Ak-şumkarıñ böpölöp,
bu saparğa sén çıksañ,
koluñdağı Ak-şumkar,
Ak-şumkarıñ uçursañ,
kanat bilbesin kuştun barısı
astıña kélip kırılsa
atası-minen atañ téñ,
batası-minen batañ téñ,
azıs kandın balası
konuuña konot turbaybı?
Artıñdağı Ak-taygan,
Ak-tayandı ağıssañ,
tört ayaktuu kaybéren
astıña kélip kırılsa
atası-minen atañ téñ,
batası-minen batañ téñ,
azıs kandın balası
artıñnan érçip turbaybı?

deniz gibi İli suyunu
geç, de, efendim,
İli gölüne dal, de, efendim!
Anlat düşünü dinleyelim,
düşünüp bulalım, efendim!
Ölecekse Acıbay ölür, efendim,
düşünü yorsa Acıbay
yorar, efendim!"
Ürken halkın yüreğine
şimdi biraz su serpildi,
derken Manas kalkıp dedi ki:
"Ak-kula'ya binmiştim ben
uykuda rüya görürken ben,
Ak-taygan'ı ipinden tutmuştum,
Ak-şunkarı çağırıyordum ben,
bir sefere çıkmıştım!
Ak-şumkar elimdeydi,
ben Ak-şumkar'ımı uçurunca
bir çok kanatlı hayvan
ayağıma kapandı öldü.
Bu ne demek olsa gerek?
Ak-taygan arkamda idi,
Ak-taygan'ı salıverince
dört ayaklı canavarlar
ayağıma kapandı öldü.
Bu ne demek olsa gerek?"
Acıbay yiğit dedi ki:
"Bırak Aladağ'ı aşayım, efendim,
hızlı akan İli suyunu
geçeyim, efendim,
deniz gibi İli suyunu
aşayım, efendim,
hikmet deyip söz söyleyeyim,
yanıltmacalar sorayım,
ip uçları vereyim:
"Ak-taygan'ını ipinden tutup,
Ak-şumkar'ını çağırıp
bu sefere çıkışın
elindeki Ak-şumkar,
Ak-şumkar'ı uçurman,
bir çok kanatlı hayvanın
ayağına kapanıp ölüşü,
atası ile atan denk,
duası ile duan denk,
aziz hanın oğlu,
gelip sende kalacak!
Peşindeki Ak-taygan'ı,
salıverdiğin zaman sen
dört ayaklı canavarların
ayağına kapanıp ölüşü
baban ile babası denk,
duan ile duası denk,
aziz hanın oğlu,
gelip sende kalacak!

Түшүңдү таап жорусам,
Ажекеңди кашыңа ал!
Түшүңдү бузук жорусам,
Ажекендин башын ал!
Жатык тилдүү Ажекең
таптымб' экен түшүңдү?'
Эми Манас мыны айтат:
'Коңгуроолу-байдың Кош-абыш,
бириң тура калыңар,
Ак-олпок жеңин тартыңар,
Ажекениң үстүнө
алып барып жабыңар!
Ажекем келсин астыма!'
Ажеке ошу жерден турду дейт,
тогус кулдук урду дейт,
Манас-кандын алдына
бир олтура калды дейт.
Энди Манас айтты дейт:
'Бузулганды түзөгөн,
жыртылганды жамаган
жатык тилдүү Ажыбай
бериштелүү өзүмө
белге бергин аяны,
азыбелиң өзүмө
аян бергин аяны!
Төрт арыштуу Ойроттун
азыс кандын баласы,
кыл-жагалуу ойроттун
кыйбатынын баласы,
алтын айдар, чок белбөө
азыс кандын баласы,
Кара-кандын ботосу
кабылан тууган Алмамбет
бети берип болуптур,
арбагы бери жүрүптүр!
Элдей келе жатыры,
жоодай келе жатыры
а жоо-сынын билбедим.
Көлдөп жаткан көп жылкы,
көп жылкынын ичинде
атасының батасы
ак нийетке жараткан,
укум-минен тукуму
Камбар-боздун үрүнөн
экини коштоп келиңер!
Бу атекем Жакып-бай
он эки кулаш ак желек
бир байлатып алыңар!
Ай туягың дегиле,
көтөрүп койо бергиле!
Бириң коштой жүргүлө!
Алтымыш кулун өлтүрүп
азрап алган Тай-буурул,
жетимиш кулун өлтүрүп

Tüşüñdü taap corusam,
Acekeñdi kaşıña al!
Tüşüñdü buzuk corusam,
Acekendin başın al!
Catık tildüü Acekeñ
taptımb' éken tüşüñdü?'
Émi Manas mını aytat:
'Koñguroolu-baydıñ Koş-abış,
biriñ tura kalıñar,
Ak-olpok céñin tartıñar,
Acekeniñ üstünö
alıp barıp cabıñar!
Acekem kélsin astıma!'
Aceke oşu cérden turdu déyt,
toğus kulduk urdu déyt,
Manas-kandın aldına
bir oltura kaldı déyt.
Éndi Manas ayttı déyt:
'Buzulğandı tüzögön,
cırtılğandı camağan
catık tildüü Acıbay
bériştelüü özümö
bélge bérgin ayanı,
azıbéliñ özümö
ayan bérgin ayanı!
Tört arıştuu Oyrottun
azıs kandın balası,
kıl-cağaluu oyrottun
kıybatının balası,
altın aydar, çok bélböö
azıs kandın balası,
Kara-kandın botosu
kabılan tuuğan Almambét
béti bérip boluptur,
arbağı béri cürüptür!
Éldey kéle catırı,
cooday kéle catırı
a coo-sının bilbedim.
Köldöp catkan köp cılkı,
köp cılkının içinde
atasınıñ batası
ak niyetke caratkan,
ukum-minen tukumu
Kambar-bozdun ürünön
ékini koştop kéliñer!
Bu atekem Cakıp-bay
on éki kulaş ak célek
bir baylatıp alıñar!
Ay tuyağıñ dégile,
kötörüp koyo bérgile!
Biriñ koştoy cürgülö!
Altımış kulun öltürüp
azrap alğan Tay-buurul,
cétimiş kulun öltürüp

Rüyanı doğru yordumsa
Acıbay'ı yanına al!
Rüyanı yanlış yordumsa
Acıbay'ın başını al!
Acıbay tatlı dili ile
rüyanı iyi bildi mi?"
O zaman Manas şunu dedi:
"Konguroolu-bay'ın oğlu Koş-abış
ayağa kalkın da
şu zırhımı alıp
Acıbay'ın sırtına
götürüp giydirin!
Acıbay yanıma gelsin!" dedi.
Acıbay yerinden kalktı,
dokuz defa eğildi.
Han Manas'ın yanına
gidip Acıbay oturdu.
Fakat Manas dedi ki:
"Bozulanı düzelten
yırtıkları yamayan
tatlı dilli Acıbay
melekli özüme
bir işaret ayan et,
aziz efendinin şahsına
ayan et ayanı!
Dört bölgenin sahibi Oyrot'un,
aziz hanın oğlu,
kıl yakalı Oyrotların
pek kıymetli oğlu
altın örgülü, saçaklı kuşaklı
aziz hanın oğlu
Kara Han'ın yavrusu
kaplan doğan Almambet
yüzünü bize çevirdi,
ervahı buraya geliyor,
kalabalık geliyor,
düşman gibi geliyor,
hiddetli midir bilmiyorum.
Gölde pek çok at duruyor,
bu at sürüsü içinde
babasının duası
iyi niyetle yaratıldı
tayı ile tohumu
Kambar-boz'un aygır sürüsünden,
ikisini alıp gelin.
Babam Cakıp-bay'ın
on iki kulaç ipi ile
bağlatıp getirin.
Ay biçimi nalı varsa,
götürüp birini salıverin.
Öbürünü alıp getirin.
Altmış kulayı harcayıp
yem verdiğimiz Tay-buurul,
yetmiş kulayı harcayıp

жемдеп алган Тай-буруул,
Тай-буурул ала жүргүле!
Кабыргасы кажыр-бужыр,
кара тоо караган,
ордо тиксе, билиңис!
Ичегиси ийри-буйру
кашка суу
илгелеш консо түгөнгүс,
менин Чоң-карам ала жүргүлө!
Койон жак, эгө тиш,
Көк-ала жүргүлө!
Жүгүргөнү чапкандай,
жүнү тайкы макмалдай
менин Койон-боз ала жүргүлө!
Калкамандын Кара-кер
калктан коштой жүргүлө!
Токомондун Торусун
топтон коштой жүргүлө!
"Колу колоо болот!" деп
ноктолой жан үрөткөн,
"баштары чайпоо болот!" деп
башынан манаттан нокто каттырган,
"соорысы жайпоо болот!" деп
үстүнө жолборстон кежим
жаптырган-
Сар'алаң ала жүргүлө!
Жакшылыктуу кеп болсо,
ал жоо-сынын кылмарбыс;
жамандыктуу кеп болсо,
ал жоо-сынын кыларбыс!'
Тарс-этме-минен бир атып,
тарсылдашып кол жүрдү,
күрс-этме-минен бир атып,
күрсүлдөшүп кол жүрдү.
Суу аягы Коркуттан
Маргаланды басты дейт,
Намагенге келди дейт,
ошу жерге конду дейт.
Таң агарып атканда,
күн кызарып чыкканда,
ошу жерден көштү дейт,
Чаткал өрдөп чыкты дейт,
Чанач ашып түштү дейт,
Кара-буура белине
аа чыгып келди дейт.
ашы ашып түштү дейт.
Кара-буура оосына
келип конуп калды дейт.
Эртең-минен көштү дейт,
Талас бойлоп чыкты дейт,
Желгектиң сары далага
келип конуп калды дейт.
Таң агарып атканда,
күн кызарып чыкканда,

cémdep alğan Tay-buruul,
Tay-buurul ala cürgüle!
Kabırğası kacır-bucır,
kara too karağan,
ordo tikse, biliñis!
İçegisi iyri-buyru
kaşka suu
ilgeleş konso tügöngüs,
méniñ Çoñ-karam ala cürgülö!
Koyon cak, égö tiş,
Kök-ala cürgülö!
Cügürgönü çapkanday,
cünü taykı makmalday
méniñ Koyon-boz ala cürgülö!
Kalkamandın Kara-kér
kalktan koştoy cürgülö!
Tokomondun Torusun
topton koştoy cürgülö!
"Kolu koloo bolot!" dép
noktoloy can ürötkön,
"baştarı çaypoo bolot!" dép
başınan manattan nokto kattırğan,
"soorısı caypoo bolot!" dép
üstünö colborston kécim
captırğan-
Sar'alañ ala cürgülö!
Cakşılıktuu kép bolso,
al coo-sının kılmarbıs;
camandıktuu kép bolso,
al coo-sının kılarbıs!'
Tars-étme-minen bir atıp,
tarsıldaşıp kol cürdü,
kürs-étme-minen bir atıp,
kürsüldöşüp kol cürdü.
Suu ayağı Korkuttan
Margalandı bastı déyt,
Namagénge kéldi déyt,
oşu cérge kondu déyt.
Tañ ağarıp atkanda,
kün kızarıp çıkkanda,
oşu cérden köştü déyt,
Çatkal ördöp çıktı déyt,
Çanaç aşıp tüştü déyt,
Kara-buura béline
aa çığıp kéldi déyt.
aşı aşıp tüştü déyt.
Kara-buura oosına
kélip konup kaldı déyt.
Érteñ-minen köştü déyt,
Talas boylop çıktı déyt,
Célgéktiñ sarı dalağa
kélip konup kaldı déyt.
Tañ ağarıp atkanda,
kün kızarıp çıkkanda,

emzirdiğimiz Tay-buurul,
bu Tay-buurul'u al götür!
Kaburgası katır kutur,
kara dağ gibi yükselen,
han oraya çadır dikmiş sanki,
içi eğri büğrü yataktan
akan bir kaynak,
oraya halkı konmuşsa tutun,
benim Çon-kara'mı alıp sür!
Tavşan yanaklı, törpü dişli
Kök-ala'yı alıp sür!
Koşarken topraklar saçan,
kadife saçları olan
benim Koyon-boz'u da alıp sür!
Kalkaman'ın Kara-ker'ini
halkın elinden alıp sür!
Tokomon'un Toru'sunu
halkın elinden alıp sür!
Ön ayakları sakatlanır diye
gem vurduğumuz,
başı döner diye
al bezden yular taktığımız,
sırtı yara olur diye
kaplan postundan örtü
yaptırdığımız
Sarı-ala'yı alıp sür!
İyi sözler söylenirse,
cenge hacet kalmaz hiç,
fena sözler söylenirse,
hemen savaşa başlarız.
Fırlatılmış bir ok gibi
gürleyip ordu yürüdü,
fırlatılmış bir ok gibi
vınlayıp ordu yürüdü.
Korkut kaynağından kalktı,
sonra Margelan'dan geçti
Nemengan'a vardılar,
orada konakladılar.
Tan yeri ağarıp
gün kızarıp doğarken
buradan göçtüler,
Çatkal suyundan yukarı çıktılar,
Çanaç dağından aşağı indiler,
Kara-buura beline
yükselerek çıktılar.
Geçince aşağı indiler.
Kara-buura'nın ağzında
durup konakladılar.
Ancak sabah yola çıktılar,
Talas boyunca gittiler,
Celgek yaylasına
gelince konakladılar.
Tan yeri ağarıp
gün kızarıp doğarken

Манас туруп айтты дейт:
'Жайма-көкүл Жаш-уул,
ат токучу Боз-уул-
саңоор отко коюңар,
кыркма чайдан салыңар,
каймактан алып салыңар,
канттан алып кошуңар,
март-уулап чайды кайнатып
бир өзүмө бериңер!
Илгерилеп барайн,
эл арытып келейн,
жер арытып келейн!'
Темир таман үзөнгү
теппей ыргым минди дейт,
Меркенин башын кести дейт,
Ашмаранын Кум-белден
Ак-кула байлай салды дейт.
Ашмаранын Кум-белден
такиядай Кара-таш,
Кара-таштын үстүндө
Манас келип карады,
төгүрөгүн марады,
төрт айлана бара'ды-
анда эштеме көрүнбейт:
'Бериштелүү өзүмө
белге берген аяны:
мында эмес ал эле'.
Манастын кабагы калың экен,
кирпиги узун экен,
көстүң жастыгында
кала берген экен.
Ашмараның астында,
Ак-эрмендин өзөндө,
Кыл-жиренин миниптир,
кыл күбөзүн кийиптир,
арышың узун Алмамбет
сөлөкөтү-сөлпөтү
атка минип бастырган.
'Ат олтурган келбети
Капырга чалыш көрүнөт.
Алтын чырайнын нурбети
Мусулманга чалыш көрүнөт.
Жоолой келе бу жасса,
мындай жүрбөс ал эле.
Кырк чоромо барайн,
элиме айтып көрөйн.
Этегинен алдырып,
эртелетип кебин сурайн!
Жакасынан алдырып,
шаштырып кебин сурайн!'
Манас кайта басты дейт.
Темир таман үзөңгү
теппей ыргым минди дейт,
Манас чүдөп жүрдү дейт.

Manas turup ayttı déyt:
'Cayma-kökül Caş-uul,
at tokuçu Boz-uul-
sañoor otko koyuñar,
kırkma çaydan salıñar,
kaymaktan alıp salıñar,
kanttan alıp koşuñar,
mart-uulap çaydı kaynatıp
bir özümö bériñer!
İlgerilep barayn,
él arıtıp kéleyn,
cér arıtıp kéleyn!'
Témir taman üzöngü
téppey ırğım mindi déyt,
Mérkénin başın késti déyt,
Aşmaranın Kum-bélden
Ak-kula baylay saldı déyt.
Aşmaranın Kum-bélden
takiyaday Kara-taş,
Kara-taştın üstündö
Manas kélip karadı,
tögürögün maradı,
tört aylana bara'dı-
anda éşteme körünbeyt:
'Bériştelüü özümö
bélge bérgen ayanı:
mında émes al éle'.
Manastın kabağı kalıñ éken,
kirpigi uzun éken,
köstüñ castığında
kala bérgen éken.
Aşmaranıñ astında,
Ak-érméndin özöndö,
Kıl-cirénin miniptir,
kıl kübözün kiyiptir,
arışıñ uzun Almambét
sölökötü-sölpötü
atka minip bastırğan.
'At olturğan kélbeti
Kapırğa çalış körünöt.
Altın çıraynın nurbéti
Musulmanğa çalış körünöt.
Cooloy kéle bu cassa,
mınday cürbös al éle.
Kırk çoromo barayn,
élime aytıp köröyn.
Éteginen aldırıp,
érteletip kébin surayn!
Cakasınan aldırıp,
şaştırıp kébin surayn!'
Manas kayta bastı déyt.
Témir taman üzöñgü
téppey ırğım mindi déyt,
Manas çüdöp cürdü déyt.

Manas dedi ki:
"Cayma-kökül, Caş-uul,
atlara eyer koyan Boz-uul
semaveri ateşe koy,
kırkma çaydan içine koy,
içine taze kaymak koy,
üstüne şekerden de koy,
sonra bir güzel pişir çayımı,
ve yalnız bana ver onu!
İleriye gideyim,
halkın içinden geçeyim,
memleketi dolaşayım."
Demir tabanlı üzengiye
basmadan ata atladı.
Merke kaynağını geçti,
Aşmara'nın Kum-bel'ine
Ak-kula'sını bağladı.
Aşmara'nın Kum-bel'inde
takke gibi Kara-taş,
bu kayanın tepesine
Manas çıktı bakındı,
sakin, sakin bakınarak
dört tarafını aradı.
Hiç bir şey görünmüyordu.
"Felişteli özüme
rüyada gelen işaret
buradakine uymadı!"
Manas'ın kaşları çatık idi,
uzun kirpikleri
gözünün alt kirpiklerinin
üzerine yastlanmıştı.
Aşmara'nın alt başında
Ak-ermen ırmağının yanında
Kıl-ciren adlı atına binmiş
kıl zırhını giymiş
ulu kahraman Almambet,
ağır, tartılı adımlarla
atının üstünde ilerliyordu.
"Ata biniş biçimi
bir kafire benziyor,
altın yüzünün nurları,
müslümana benziyor.
Düşmanca niyetle gelseydi,
atını böyle sürmezdi.
Kırk yiğidime varayım,
kavmime haber vereyim.
Eteğinden tutayım da
çabuk konuşturayım!
Yakasından tutayım da,
hemen konuşturayım!"
Manas atını geri sürdü.
Demir tabanlı üzengiye
basmadan atladı,
Manas acele yurduna döndü.

Алмамбеттин көсүнө
караң-сураң болду дейт:
'Бу Көкчөдөн качкалы
караң-сураң бир неме
мен көр'албай келемин,
караң-сураң бир неме
караң этип жоголду,
мен ошаа барайн!'
Кунан төөнүн
тересин
кыйып алган булдурсун
чапса кулак тундурсун,
беште төөнүн
тересин
бычып алган булдурсун
кош алакан салдырган
алтын саптуу сыр камчы
Кыл-жиренин толорсуктун
жогор' жак,
булчуң эттин төмөн жак
тартып келип жиберди,
тайдай эти бөлүндү,
тайгандай жону түзөлдү!
Ашмаранын Кум-белге
салып чыгып барды дейт.
Эки жагын караса,
төгүрөгүн мараса,
бир өкчөсү карыш көк жеке
изи жатыр бир этиктен.
Алмамбет аттан түшө калды дейт,
баскан жерин басты дейт,
бир элиси кем келди!
Мундай басып бард'эле,
бир аттын изи жатыры.
Кыл-жиренди нары тартып
бастырды,
бери тартып бастырды,
бир элиси кем
келди!
'Ким-де болсо бу киши
менден эки элиси артык эр экен!'
Жаңыдан баскан бу жерде
Ак-куланың истерин
жаңы ат иси экенин билди дейт.
Алмамбет кетип бара жатыр.
Манас чорологро келди,
чороloruna айтты дейт:
'Капыр-минен Бусурман, чором,
калчап алган кырандар, чором,
элим-минен
журтумдан, чором,
экчеп алган эрендер, чором,
колго кабар айтыңар, чором,
журтка кабар айтыңар, чором-

Almambéttin kösünö
karañ-surañ boldu déyt:
'Bu Kökçödön kaçkalı
karañ-surañ bir néme
mén kör'albay kélemin,
karañ-surañ bir néme
karañ étip coğoldu,
men oşaa barayn!'
Kunan töönün
téresin
kıyıp alğan buldursun
çapsa kulak tundursun,
béşte töönün
téresin
bıçıp alğan buldursun
koş alakan saldırğan
altın saptuu sır kamçı
Kıl-cirénin tolorsuktun
coğor' cak,
bulçuñ éttin tömön cak
tartıp kélip ciberdi,
tayday éti bölündü,
tayğanday conu tüzöldü!
Aşmaranın Kum-bélge
salıp çığıp bardı déyt.
Éki cağın karasa,
tögürögün marasa,
bir ökçösü karış kök céke
izi catır bir étikten.
Almambét attan tüşö kaldı déyt,
baskan cérin bastı déyt,
bir élisi kém kéldi!
Munday basıp bard'éle,
bir attın izi catırı.
Kıl-ciréndi narı tartıp
bastırdı,
béri tartıp bastırdı,
bir élisi kém
kéldi!
'Kim-de bolso bu kişi
ménden éki élisi artık ér éken!'
Cañıdan baskan bu cérde
Ak-kulanıñ isterin
cañı at isi ékenin bildi déyt.
Almambét kétip bara catır.
Manas çorolorğo kéldi,
çoroloruna ayttı déyt:
'Kapır-minen Busurman, çorom,
kalçap alğan kırandar, çorom,
élim-minen
curtumdan, çorom,
ékçep alğan érender, çorom,
kolğo kabar aytıñar, çorom,
curtka kabar aytıñar, çorom-

Almambet'in gözüne
kara bir şey göründü.
"Kökçö'den kaçalı beri
şimdiye kadar gözüme hiç
kara bir şey görünmedi.
Demin tam göremediğim kara şey
işte bak tekrar yok oldu.
Ben oraya bir gideyim!"
Üç yaşındaki deve
derisinden yapılmış
kamçıyı elinde salladı,
kulakta uğulduyor bu,
beş yaşındaki deve
derisinden yapılmış
ince, ince kesilmiş
iki karış örülmüş
altın saplı kamçı ile
Kıl-ciren'e
vurdu o,
kaba etinin altına,
bileğinin üst tarafına,
tay kadar yumuşak eti yarıldı,
derin bir yara açıldı!
Aşmara'nın Kum-bel'ine
fırlayarak tırmandı.
İki tarafını süzüp
etrafına bakınca
bir karış ökçe boyunca
bir çizme izi göründü.
Almambet atından atladı
çizmenin izine bastı,
kendininki bir parmak küçük geldi!
Buraya basan bir ayak,
bir de at izi vardı.
Atı Kıl-ciren'i geri çekip
bastırdı,
beri çekip bastırdı:
atının da ayağı bir
parmak kısa kaldı.
"Bu adam her kim ise
iki parmak uzun benden!"
İçine bastığı bu yerin
Ak-kula'nın izlerinin
yeni at izi olduğunu bildi.
Yoluna gitti Almambet.
Manas yiğitlerine vardı,
yiğitlerine dedi ki:
"Kafir ile müslüman, yiğitlerim,
cenkte denenmiş yiğitlerim,
yurdumdan kavminin
arasından, yiğitlerim,
seçilmiş erlersiniz siz, yiğitlerim,
orduya bildirin, yiğitlerim,
halka bildirin, yiğitlerim,

сөлөкөтү-сөлпөтү, чором,	sölökötü-sölpötü, çorom,	ağır temkinli adımlarla, yiğitlerim,
атка олтурган келбети, чором,	atka olturğan kélbeti, çorom,	bir atlı yaklaşıyor, yiğitlerim,
Капырга чалыш көрүнөт, чором,	Kapırğa çalış körünöt, çorom,	görünüşü kafire benziyor, yiğitlerim,
алтын чырайнын нур бети, чором,	altın çıraynın nur béti, çorom,	fakat yüzünün şulesi, yiğitlerim,
Бусурманя чалыш көрүнөт, чором!	Busurmanya çalış körünöt, çorom!	bir müslümana benziyor, yiğitlerim!
Элдей келе жатабы, чором?-	Éldey kéle catabı, çorom?-	Buraya doğru geliyor, yiğitlerim!
А жоо-сынын билбедим, чором.	A coo-sının bilbedim, çorom.	Düşmana benzetemedim, yiğitlerim.
Жоолай келе жатабы, чором?	Coolay kéle catabı, çorom?	Düşmanca niyetle mi gelmekte, yiğitlerim?
Өзүмнөн төмөн конгон ал элдер, чором,	Özümnön tömön konğon al élder, çorom,	Aşağıya konup yerleşmiş bütün halk, yiğitlerim,
мынан жогору конуңар, чором!	mınan coğoru konuñar, çorom!	benden yukarı yerleşin, yiğitlerim,
Үйдү каскатар кылып тигиңер, чором,	Üydü kaskatar kılıp tigiñer, çorom,	evleri sıra sıra dikin, yiğitlerim,
көтүнө чатыр тигиңер, чором!	kötünö çatır tigiñer, çorom!	arkasına çadırları kurdurun, yiğitlerim!
Аттан жөө болуңар, чором,	Attan cöö boluñar, çorom,	Atlardan inin, yiğitlerim,
каскатар болуп туруңар, чором!	kaskatar bolup toruñar, çorom!	bir sıra durun, yiğitlerim!
Кол четине алты бир киши чыгыңар, чором,	Kol çétine altı bir kişi çığıñar, çorom,	Altı kişi ordunun önüne geçsin, yiğitlerim,
ошу жерден жөөлөтүп алып келиңер, чором!'	oşu cérden cöölötüp alıp kéliñer, çorom!'	onu buraya alıp getirin, yiğitlerim!"
Алмамбет колду көрдү дейт,	Almambét koldu kördü déyt,	Almambet askerleri gördü,
кокту-минен кирди дейт	koktu-minen kirdi déyt	dar geçide atını sürdü,
койнот-минен чыкты дейт,	koynot-minen çıktı déyt,	dik patikaya tırmandı.
уча берген торгойду	uça bérgen torğoydu	Bir çayır kuşu uçarken
Кыл-жиреннин шайбар-жоргосу-минен	Kıl-cirénnin şaybar-corğosu-minen	Kıl-ciren rahvan koşarken
кармап алып кайтып койо берди!	karmap alıp kaytıp koyo bérdi!	kuşu tutup yine salıverdi.
Алты бир киши салам айтты:	Altı bir kişi salam ayttı:	Altı kişi selam verdi.
'Асалаудан салау малмким!', деди.	'Asalaudan salau malmkim!', dédi.	"Selamunaleyküm!" dedi.
'Эликеме салам!', деди Алмамбет.	'Elikeme salam!', dédi Almambét.	"Aleykümselam!" dedi Almambet.
'Жолоочу болсоң, жол айтам,	'Colooçu bolsoñ, col aytam,	"Yolcu isen yol göstereyim,
жокчу болсоң, мал айтам!	cokçu bolsoñ, mal aytam!	hayvanını kaybettiysen yerini söyleyeyim,
Кайдан чыгып келесин?'	Kaydan çığıp kélesin?'	nereden geliyorsun sen?"
'Кандуу жерден келемин,	'Kanduu cérden kélemin,	"Han yurdundan geliyorum,
канга кебим айтамын:	kanğa kébim aytamın:	ben han ile görüşürüm.
бектүү жерден келемин,	béktüü cérden kélemin,	Bey yurdundan geliyorum,
бекке кебим айтамын.'	békke kébim aytamın.'	ben bey ile görüşürüm."
Эми алты киши айтты:	Émi altı kişi ayttı:	Altı kişi cevap verdi:
'Кандуу жерден келсеңис,	'Kanduu cérden kélseñis,	"Han yurdundan geliyorsanız
канга сөзүң айтсаңыс:	kanğa sözüñ aytsañıs:	han ile görüşürsünüz.
бектү жерден келсеңис,	béktü cérden kélseñis,	Bey yurdundan geliyorsanız
бекке кебиң айтсаңыс-	békke kébiñ aytsañıs-	bey ile görüşürsünüz.
каным Манас тигиндей,	kanım Manas tigindey,	Hanımız Manas orada duruyor,
бейчарасы бис ак-пыс!	béyçarası bis ak-pıs!	biz onun ancak uşağıyız,
Кар'аламан сис киши:	Kar'alaman sis kişi:	siz de ancak tebasınız,
аттуу барган анч'емес.'	attuu barğan anç'émes.'	yanına atla gidilmez."
Чылбырынан кармады.	Çılbırınan karmadı.	Atı dizgininden tuttular,
Кабылан тууган Алмамбет	Kabılan tuuğan Almambét	Kaplan doğan Almambet,
булкуп алды чылбырды,	bulkup aldı çılbırdı,	tutup çekti dizgini,
жулкуп алды тискинди,	culkup aldı tiskindi,	çekip aldı dizgini,
жакшынын жагасынан бастырып,	cakşının cağasınan bastırıp,	iyi atları yanından bastırdı,
жаманды тепсетип	camandı tépsetip	kötüleri teptirdi

кете-бара жатыр.
'Алмамбет-минен Манас өкөө
кантып жүс көрүшер
экен?' кол деди.
Ак-чатырдың эшигинин алдына
Алмамбет жетип бард'эле.
Жатык тилдүү Ажыбай
эшикке чыга калды дейт:
'Асалаудан салау малийким!'
'Эликеме салам!' деди дейт.
Ажыбай туруп айта'ды:
'Жолоочы болсоң, жол айтам,
жокчу болсоң,
мал айтам!
Кайдан чыгып келесин?'
Анда Алмамбет айттың:
'Мен жокчу
эмес, жолоочы
жолду сурап келемин.
Кандуу жерден келемин,
каныңа сөзүм айтамын:
бектуу жерден келемин,
бегиңе сөзүм айтамын!'
Ажыбай анда айтты дейт:
'Кандуу жерден келсеңис,
канга сөзүң айтсаңыс:
бектү жерден келсеңис,
бекке сөзүң айтсаңыс-
кар'аламан бис ак-пыс,
каным Манас тигиндей:
бейчарасы бис ак-пыс,
бегим Манас тигиндей!'
Атынын башын бурду дейт,
асыл тууган Алмамбет
ошу жерде турду дейт.
Кыл-жиреннин чылбырын
кармап туруп айтты дейт:
'Кудай кылды, аргам жок,
Күдрөт кылды, чарам жок!'
Кыл-жиреннин чылбырын
ыргытып жиберди,
аттан түштү Алмамбет.
Жатык тилдүү Ажыбай
эңилип эшик ашты дейт.
Арышың узун Алмамбет
эңкейип кирип келди дейт:
'Асалаудан асалау малийким!
Кан Манас, батыр, амамбы?'
'Эликим салам!' деди дейт.
Энди Манас айтты дейт:
'Бу жагындан жолоочы
сөлөкөттүң-сөлпөттүң
атк'олтурган келбетиң
Капырга чалыш көрүнөт,

kéte-bara catır.
'Almambét-minen Manas ököö
kantıp cüs körüşer
éken?' kol dédi.
Ak-çatırdıñ éşiginin aldına
Almambét cétip bard'éle.
Catık tildüü Acıbay
éşikke çığa kaldı déyt:
'Asalaudan salau maliykim!'
'Elikeme salam!' dédi déyt.
Acıbay turup ayta'dı:
'Colooçı bolsoñ, col aytam,
cokçu bolsoñ,
mal aytam!
Kaydan çığıp kélesin?'
Anda Almambét ayttıñ:
'Mén cokçu
émes, colooçı
coldu surap kélemin.
Kanduu cérden kélemin,
kanıña sözüm aytamın:
béktuu cérden kélemin,
bégiñe sözüm aytamın!'
Acıbay anda ayttı déyt:
'Kanduu cérden kélseñis,
kanğa sözüñ aytsañıs:
béktü cérden kélseñis,
békke sözüñ aytsañıs-
kar'alaman bis ak-pıs,
kanım Manas tigindey:
béyçarası bis ak-pıs,
bégim Manas tigindey!'
Atının başın burdu déyt,
asıl tuuğan Almambét
oşu cérde turdu déyt.
Kıl-cirénnin çılbırın
karmap turup ayttı déyt:
'Kuday kıldı, arğam cok,
Küdröt kıldı, çaram cok!'
Kıl-cirénnin çılbırın
ırğıtıp ciberdi,
attan tüştü Almambét.
Catık tildüü Acıbay
éñilip éşik aştı déyt.
Arışıñ uzun Almambét
éñkeyip kirip kéldi déyt:
'Asalaudan asalau maliykim!
Kan Manas, batır, amambı?'
'Elikim salam!' dédi déyt.
Éndi Manas ayttı déyt:
'Bu cağından colooçı
sölököttüñ-sölpöttüñ
atk'olturğan kélbetiñ
Kapırğa çalış körünöt,

ileri geri koşturdu.
Almambet ile Manas, bu ikisi,
nasıl yüz yüze görüşecek
diye merak oldu herkese.
Ak çadırın kapısının önüne
Almambet varmıştı.
Tatlı dilli Acıbay
eşiğe çıkıp deki ki:
"Selamunaleyküm!"
"Aleykümselam!" dedi bu.
Acıbay dedi ki:
"Yolcu isen yol diyeyim,
kayıp bir şey arıyorsan
hayvanlarını göstereyim!
Nereden çıkmış geliyorsun?"
O zaman Almambet dedin ki:
"Ben bir şey aramıyorum,
yolcuyum,
yolu sormaya geliyorum.
Han yurdundan geliyorum,
sözümü hanına söyleyeceğim.
Bey yurdundan geliyorum,
sözümü beyine diyeceğim!"
Acıbay o zaman dedi ki:
"Han yurdundan geliyorsanız
sözünüzü hana söyleyin.
Bey yurdundan geliyorsanız
sözünüzü beye deyin.
Biz onun emrindeyiz,
hanımız Manas orada duruyor,
biz onun hizmetkarıyız,
beyimiz Manas orada duruyor!"
Atının başını çevirdi,
asil doğan Almambet
geldi bu yerde durdu.
Kıl-ciren'in dizginini
sımsıkı tutup dedi ki:
"Tanrı istedi, ne yapalım!
Kudret istedi, çarem yok!"
Kıl-ciren'in dizginini
bırakıp attan atladı,
yere indi Almambet.
Tatlı dilli Acıbay da
eğilip kapıyı açtı.
Arştan uzun Almambet
eğilip çadıra girdi:
"Selamunaleyküm" dedi,
"Manas Han bahadır, nasılsın?"
Dostça selamını alıp
Manas ona şöyle dedi:
"Bu tarafa ey yolcu sen
ağır, temkinli gelirken
at üstünde duran gövden bana
bir kafir gibi gelmişti,

алтын чырай нур бетиң	altın çıray nur bétiñ	altın yüzünün şulesi
Бусурманга чалыш көрүнөт-	Busurmanğa çalış körünöt-	tamamen müslümandı.
атаңнын аты ким болот,	atañnın atı kim bolot,	Babanızın adı nedir?
энеңнин аты ким болот?'	éneñnin atı kim bolot?'	Ananızın adı nedir?"
Асыл тууган Алмамбет	Asıl tuuğan Almambét	Asil doğan Almambet
Манасты тартып койду дейт:	Manastı tartıp koydu déyt:	Manas'ı sarsarak dedi ki:
'Кудай килдың, аргам жок, Манас,	'Kuday kildıñ, arğam cok, Manas,	"Tanrı istedi, ne yapalım, Manas,
Күдрөт кылдың, чарам жок, Манас!	Küdröt kıldıñ, çaram cok, Manas!	Kudret istedi, çarem yok, Manas!
Уктуңб'эле укмушту, Манас,	Uktuñb'éle ukmuştu, Manas,	Duydun mu duyduğumu, Manas?
көрдүңб'эле көрмүштү, Манас?	kördüñb'éle körmüştü, Manas?	Gördün mü gördüğümü, Manas?
Мен төө ичинде нар эдим,	Mén töö içinde nar édim,	Ordunun en kuvvetlisi idim,
мен жеримде сенче бар эдим:	mén cérimde sénçe bar édim:	ben yurdumda senin gibi handım.
нар ичинде лөк эдим,	nar içinde lök édim,	Develerin kocamanı idim,
мен жеримде көп эдим!	mén cérimde köp édim!	ben yurdumda büyük idim.
Алты арыштуу Ойроттун	Altı arıştuu Oyrottun	Altı Oyrot kavmi içinden
акымынын баласы,	akımının balası,	ben Hanlarının oğlu idim,
төрт арыштуу Ойроттун	tört arıştuu Oyrottun	dört Oyrot kavmi içinden
төрөсүнүн баласы,	törösünün balası,	ben beylerin oğlu idim,
кыл жагалуу Ойроттун	kıl cağaluu Oyrottun	kıl yakalı Oyrotların
кыйнынын баласы,	kıynının balası,	kahramanının oğluyum,
алты айдар, чок белбоо,	altı aydar, çok bélboo,	altın örgülü, saçaklı kuşaklı,
азыс кандын баласы-	azıs kandın balası-	aziz hanın oğluyum.
Кара-кандын баласы	Kara-kandın balası	Ben Kara Han'ın oğluyum
кабылан тууган батырдан	kabılan tuuğan batırdan	kaplan doğan kahramandan,
Кан Алмамбет чыкты дейт!	Kan Almambét çıktı déyt!	Han Almambet çıkmıştır!
Уктуңб'эле укмушту, Манас,	Uktuñb'éle ukmuştu, Manas,	Duydun mu duyduğumu, Manas?
көрдүңб'эле көрмүштү, Манас?	kördüñb'éle körmüştü, Manas?	Gördün mü gördüğümü, Manas?
Мен Кан Алмамбет өзүмүн!'	Mén Kan Almambét özümün!'	Almambet Han benim işte!"
Манас туруп айтты:	Manas turup ayttı:	Manas kalkıp dedi ki:
'Кара-кандын баласы	'Kara-kandın balası	"Kara Han'ın oğlu eğer,
Кан Алмамбет сен болсоң,	Kan Almambét sén bolsoñ,	Han Almambet sen isen,
келе бериң колуңду!'	kéle bériñ koluñdu!'	ver bana öyle ise elini sen!"
Бир көрүшүп калды дейт,	Bir körüşüp kaldı déyt,	Görüşmeye başladılar.
энди Манас айтты дейт:	éndi Manas ayttı déyt:	Şimdi Manas ona dedi ki:
'капыр-минен Бусурман	'kapır-minen Busurman	"Kafir müslüman,
калчап алган кырандар!	kalçap alğan kırandar!	cenkte denenmiş erlerim,
Элим-минен журтумдан	Élim-minen curtumdan	yurdumdan, kavmimin arasından
экчеп алган эрендер!	ékçep alğan érender!	seçilmiş er oğulları!
Кара-кандын балас'ай	Kara-kandın balas'ay	Kara Han'ın oğluna,
Кан Алмамбет батырга	Kan Almambét batırğa	Han Almambet bahadıra,
барың туруп салам кыл!	barıñ turup salam kıl!	gelin selam durun!
Саңор отко койгула!	Sañor otko koyğula!	Semaveri ateşe koyun!
Каймактан алып салгыла!	Kaymaktan alıp salğıla!	İçine biraz kaymak koyun!
Канттан алып кошкыла!	Kanttan alıp koşkıla!	Üstüne şeker de ekleyin!
Март-уулап чайды кайнатып	Mart-uulap çaydı kaynatıp	Güzel bir çay yapıp
Алмамбетке бергиле!	Almambétke bérgile!	Almambet'e sunun!
Наар алсын оосына,	Naar alsın oosına,	Sıcak, sıcak ağzına koysun,
чырым алсын көсүнө!'	çırım alsın kösünö!'	bir parçacık uykuya dalsın!"
Асыл тууган Алмамбет	Asıl tuuğan Almambét	O vakit asil Almambet
чырым алды көсүнө,	çırım aldı kösünö,	bir parçacık gevşedi,
наар алды оозына.	naar aldı oozına.	sıcak çayı ağzına aldı.
Энди Манас мыны айтты:	Éndi Manas mını ayttı:	Sonra Manas şöyle dedi;
'Өркөчү бийк, зээри бас,	'Örköçü biyk, zeeri bas,	"Hörgücü yüksek, sırtı alçak,
өктөм тууган Ак-кула,	öktöm tuuğan Ak-kula,	soylu Ak-kulamı getirin,

Ак-куланы баш кылып
аның аркы жагына
Сар'аланы кылыңар!
Аның арки жагына
Тай-буурулду кылыңар!
Ак-куланы баш кылып
тогусту тартып өткөрсүн!
Бара-тыган элиңе,
бата-тыган тоона
айта келсин Алмамбет,
мине келсин бууданды!
Мениң Ак-олпогум алгыла,
Алмамбеттиң үстүнө
алып жаба койгула!
кийе келсин Олпокту,
карагай найза, как зүңгү
кармай келсин колуна!
Алаштан түшкөн болочу
көс чегели бос кисе
чалына келсин белине!
Кара бою киш телпик
башына алып койгула!
Кийе келсин Алмамбет!
Бара-тыган элине,
бата-тыган тоона
айта келсин Алмамбет!
Өкчөсү карыш көк жеке
кийе келсин бутуна!'
Айтканындай кылды дейт.
Айтканындай кылганда,
Асыл тууган Алмамбет
бергенин алмай айтты дейт:
'Сар'алаңды минейн,
Ак-кулаң турсун өзүңдө-
болсо болсун!' деди дейт.
Манас батыр айтты дейт:
'Серек, Сыргак, эки уул, чором,
айланайн Кудайга, чором,
арпа-минен пуудайга, чором,
"Беремин!" дегин колуга, чором,
белен кылып жолуна, чором,
Кара-кандын баласы
кабылан тууган Алмамбет
башын тогус кылыңар!
Ат чабыш бир түшүрүп салыңар!
Ак-сакалың, ат чыгар!
Кичүү чоро, тон чыгар!
Кара-кандын баласы
Кан Алмамбет бу болсо,
бир куттуктап түшүргүн, чором!'
Айтканындай кылды дейт:
'Көк текени тоо текедей
коргуткан, чором,

Ak-kulanı baş kılıp
anıñ arkı cağına
Sar'alanı kılıñar!
Anıñ arki cağına
Tay-buuruldu kılıñar!
Ak-kulanı baş kılıp
toğustu tartıp ötkörsün!
Bara-tığan éliñe,
bata-tığan toona
ayta kélsin Almambét,
mine kélsin buudandı!
Méniñ Ak-olpoğum alğıla,
Almambéttiñ üstünö
alıp caba koyğula!
kiye kélsin Olpoktu,
karağay nayza, kak züñgü
karmay kélsin koluna!
Alaştan tüşkön boloçu
kös çegeli bos kise
çalına kélsin béline!
Kara boyu kiş télpek
başına alıp koyğula!
Kiye kélsin Almambét!
Bara-tığan éline,
bata-tığan toona
ayta kélsin Almambét!
Ökçösü karış kök céke
kiye kélsin butuna!'
Aytkanınday kıldı déyt.
Aytkanınday kılğanda,
Asıl tuuğan Almambét
bérgenin almay ayttı déyt:
'Sar'alañdı mineyn,
Ak-kulañ tursun özüñdö-
bolso bolsun!' dédi déyt.
Manas batır ayttı déyt:
'Sérék, Sırgak, éki uul, çorom,
aylanayn Kudayğa, çorom,
arpa-minen puudayğa, çorom,
"Béremin!" dégen koluğa, çorom,
bélen kılıp coluna, çorom,
Kara-kandın balası
kabılan tuuğan Almambét
başın toğus kılıñar!
At çabış bir tüşürüp salıñar!
Ak-sakalıñ, at çığar!
Kiçüü çoro, ton çığar!
Kara-kandın balası
Kan Almambét bu bolso,
bir kuttuktap tüşürgün, çorom!'
Aytkanınday kıldı déyt:
'Kök tékeni too tékedey
korğutkan, çorom,

Ak-kula başı çeksin,
ondan sonra arkasından
bana Sarı-ala'yı getirin!
Ondan sonra dizgininden
tutup getirin Tay-buurul'u,
başta Ak-kula olmak üzere
dokuz iyi at getirin!
Her gittiği memlekete,
her gittiği dağlık yere,
Almambet'i haber versin,
Almambet ata binsin!
Zırhımı da getirin
Almambet'in arkasına
giydirin bu zırhımı,
Almambet bu zırhımı giysin,
tahta kabzalı bu mızrağımı
isterse eline alsın!
Çok uzaktan getirdiğim
perçinli, boz renk kesemi,
alsın beline taksın!
Siyah samur kalpağımı
getir başına koyalım,
giysin Almambet kalpağı!
Her gittiği memlekete,
her bir geçtiği dağa,
Almambet söylesin bunu!
Uzun ökçeli çizmelerimi
ayaklarına giysin!"
Söylenileni yaptılar,
hanın sözünü tuttular.
Asil doğan Almambet
hediyeleri almadı dedi ki:
"Sarı-ala'na binerim ben
Ak-kula atın sende kalsın,
bu bana elverir!" dedi.
Er Manas dedi ki:
"Serek, Sırgak, ey iki yiğidim,
Tanrı şahit olsun, yiğitlerim ,
arpa ile buğdayı, yiğitlerim ,
veririm deyip eline, yiğitlerim,
yolluk vereceğim yiğitlerim,
Kara Han'ın oğluna,
kaplan doğan Almambet'e
dokuz atı getirin!
Bir at yarışı yapın!
Ak sakallıya at çıkacak!
En küçük yiğide elbise çıkacak!
Kara Han'ın oğlu
Han Almambet geldiyse
kutlayalım koşu ile, yiğitlerim!
Söyleneni hep yaptılar:
"Kök-teke'yi, dağ tekesiymiş
gibi korkutan, yiğitlerim ,

атекеңе Жакып-байга
айтыңар, чором!
Аладан байтал сойсун де, чором!
ашыргы журтун жийсын де, чором!
Кемекениң башына, чором,
кырк кермени каксын де,
чором!
Кырк атка бейга
тиксин де, чором!
Ошу жерден ат чабам, чором,
үйгө жеткенче ат чабам, чором!
Алмамбеттей батырга, чором,
жаңыдан сийм кылсын де, чором,
астынан утурлап чыгып
келсин де, чором!'
Эки чоро жүрдү дейт,
Жакып-байга жетти дейт.
'Асалаудан асалау малийким, ата!'
'Ээликиме салау малийким, ботом!'
'Эртен-минен келиппис, ата,
атка минип желиппис, ата.
Кан ордунда эзенби, ата,
калк дагыда шүгүрбү, ата?'
'Кан ордунда эзен дир, ботом,
калк дагыда шүгүр дүр, ботом!'
'А сүйүнчү-сүйүнчүң, ата!
Кара-кандын баласы, ата,
Кабылан тууган Алмамбет, ата,
качып бир келди кошума, ата!
Кара колдуу, көк биттүү, ата,
Кан Алмамбет келген, ата!
Төрөм Манас жиберди, ата,
"Аладан байтал сойсун!" дейт, ата,
"Ашыргы журтту жийсын!" дейт ата,
"кемегениң башына, ата,
кырк кермени керсин!" дейт, ата,
"кырк атка бейге тиксин!" дейт, ата,
"ошу жерден ат чабам!" дейт, атам!'
Жакып-бай мыны айтат:
'Атан бир тууган жер кайда, ботом,
энең бир тууган
жер кайда,ботом?
Киндик бир кескен
жеркайда, ботом,
кириңди бир жууган
жер кайда, ботом?'
Анда эки уул айтат:
'Киндик кескен жерлерди, атам,
кирди жууган жерлерди, атам,
мен билбаймин' дейди дейт.
'Киндик кескен жерлериң, ботом,
кириңди жууган жерлериң, ботом,
Кебес бир тоодың бери жагы, ботом,

atekeñe Cakıp-bayğa
aytıñar, çorom!
Aladan baytal soysun dé, çorom!
aşırğı(?) curtun ciysın dé, çorom!
Kémekeniñ başına, çorom,
kırk kérmeni kaksın dé,
çorom!
Kırk atka béyga
tiksin dé, çorom!
Oşu cérden at çabam, çorom,
üygö cétkençe at çabam, çorom!
Almambéttey batırğa, çorom,
cañıdan siym kılsın dé, çorom,
astınan uturlap çığıp
kélsin dé, çorom!'
Éki çoro cürdü déyt,
Cakıp-bayğa cétti déyt.
'Asalaudan asalau maliykim, ata!'
'Eelikime salau maliykim, botom!'
'Érten-minen kélippis, ata,
atka minip célippis, ata.
Kan ordunda ézenbi, ata,
kalk dağıda şügürbü, ata?'
'Kan ordunda ézen dir, botom,
kalk dağıda şügür dür, botom!'
'A süyünçü-süyünçüñ, ata!
Kara-kandın balası, ata,
Kabılan tuuğan Almambét, ata,
kaçıp bir kéldi koşuma, ata!
Kara kolduu, kök bittüü, ata,
Kan Almambét kélgen, ata!
Töröm Manas ciberdi, ata,
"Aladan baytal soysun!" déyt, ata,
"Aşırğı curttu ciysın!" déyt, ata,
"kémegeniñ başına, ata,
kırk kérmeni kérsin!" déyt, ata,
"kırk atka béyge tiksin!" déyt, ata,
"oşu cérden at çabam!" déyt, atam!'
Cakıp-bay mını aytat:
'Atan bir tuuğan cér kayda, botom,
éneñ bir tuuğan
cér kayda,botom?
Kindik bir késken
cérkayda, botom,
kiriñdi bir cuuğan
cér kayda, botom?'
Anda éki uul aytat:
'Kindik késken cérlerdi, atam,
kirdi cuuğan cérlerdi, atam,
mén bilbaymin' déydi déyt.
'Kindik késken cérleriñ, botom,
kiriñdi cuuğan cérleriñ, botom,
Kébes bir toodıñ béri cağı, botom,

babam Cakıp-bay'a
söyleyin, yiğitlerim ,
bir alaca kısırak kestirsin, yiğitlerim
bütün halkı toplasın, yiğitlerim!
Kemeke'nin başına, yiğitlerim,
kırk tane kazık çaktırsın, deyin,
yiğitlerim ,
kırk ata ödül
versin, deyin, yiğitlerim ,
buradan ata binerek ben, yiğitlerim ,
eve kadar koşacağım, yiğitlerim ,
bahadır Almambet'e, yiğitlerim ,
hediyeler hazırlasın, yiğitlerim ,
ikramlarla karşılasın, böyle
söyleyin, yiğitlerim !"
İki yiğit ata binip,
Cakıp-bay'ın evine gitti.
"Selamunaleyküm, baba!"
"Aleykümselam, evlat!"
"Erkenden yola çıktık biz, ata,
atları sıkı sürdük, ata.
Han tahtında rahat mı, ata,
halk şükür içinde mi, ata?"
"Han tahtında rahat, oğullarım,
halk da şükür içinde, oğullarım!"
"Ben haberci geldim, ata!
Kara Han'ın oğlu, ata,
kaplan doğuşlu Almambet, ata,
yurdumuza kaçıp geldi, ata!
Kara elli, mavi bitli, ata,
Han Almambet geldi, ata!
Beni Er Manas gönderdi, ata,
bir alaca kısrak kessin dedi, ata,
halkı da toplasın dedi, ata,
Kemege'nin başına, ata,
kırk kazık çaktırsın dedi, ata,
kırk ata ödül versin dedi, ata,
oradan buraya atla koşacak, ata!"
Cakıp-bay da dedi ki:
"Babanın doğduğu yer neresi yavrum,
ananın doğduğu yer neresi, yavrum?
Göbeğinin kesildiği
yer neresi, yavrum?
İlk yıkandığın
yer neresi, oğlum?
İki oğlan dediler ki:
"Göbeğimizin kesildiği yeri, ata,
kirimizin yıkandığı yeri, ata,
biz bilmiyoruz."
"Göbeğinin kesildiği yer, yavrum,
kirinin de yıkandığı yer, yavrum,
Kebes dağının beri yanı, yavrum.

кеңирсип жаткан кең Эртиштин
баш эле, ботом.
Алмамбеттиң ыскарына
чыдабай, ботом,
көчүп бир жүрүп
түгөндүң, ботом-
алтымыш ала-баш
айгыр үүрү, ботом,
алтымыш тай болд'эле, ботом!-
Аны көстөп сен алгын, ботом!
Тор'ала айгыр үүрү,
ботом,
алтымыш тай болд'эле, ботом!-
аны көстөп сен алгын, ботом!'
Жакып-бай энди көштү дейт,
жер түсүнө конду дейт.
алтымыш желе, мың кулун
чыбырата байлап салды дейт:
жетимиш желе, мың кулун
жергилете байлап салды дейт!
Дөбөдөй этти кылды дейт,
көлдөй чыкты кылды дейт,
Кемегениң башында
кырк кермени какты дейт,
кырк атка бейге тикти дейт.
Манас энди ат чапты,
Кыл Эртиштен бу чыккан
Алмамбеттин Кыл-жирен
Ак-куладан чыгат дейт,
көөнүнөн өр алат дейт!
Манастын астына койо берет дейт!
Ак-кула келет арыштап,
Манас келет манастап,
манастап, ураан чакырды!
Жакындашып келгенде,
бу Чаканым байбиче
астынан утурлап чыгып келит дейт.
Алмамбетти көрөт дейт,
Алмамбет аттан түштү дейт,
Манас-та түшө калды дейт.
Чаканымнын катып
калган ак эмчек,
аа сүттөр байда болду дейт,
тиркиреп агып турду дейт.
Андан Алмамбет батыр айтты дейт:
'Энекеңнин ак эмчек
агып турат, Манас-кан!
Бир эмчегин сен эмгин,
бир эмчегин мен эмейн!
Белимди кындай буулайн!
Жакып-байдан тууайн!
Сени-минен бир
тууган адам болайн!'
Бир эмчегин Алмамбет эмди дейт,

kéñirsip catkan kéñ Értiştin
baş éle, botom.
Almambéttiñ ıskarına
çıdabay, botom,
köçüp bir cürüp
tügöndüñ, botom-
altımış ala-baş
ayğır üürü, botom,
altımış tay bold'éle, botom!-
Anı köstöp sén alğın, botom!
Tor'ala ayğır üürü,
botom,
altımış tay bold'éle, botom!-
anı köstöp sén alğın, botom!'
Cakıp-bay éndi köştü déyt,
cér tüsünö kondu déyt.
altımış céle, mıñ kulun
çıbırata baylap saldı déyt:
cétimiş céle, mıñ kulun
cérgilete baylap saldı déyt!
Döbödöy étti kıldı déyt,
köldöy çıktı kıldı déyt,
Kémegeniñ başında
kırk kérmeni kaktı déyt,
kırk atka béyge tikti déyt.
Manas éndi at çaptı,
Kıl Értişten bu çıkkan
Almambéttin Kıl-cirén
Ak-kuladan çığat déyt,
köönünön ör alat déyt!
Manastın astına koyo béret déyt!
Ak-kula kélet arıştap,
Manas kélet manastap,
manastap, uraan çakırdı!
Cakındaşıp kélgende,
bu Çakanım baybiçe
astınan uturlap çığıp kélet déyt.
Almambétti köröt déyt,
Almambét attan tüştü déyt,
Manas-ta tüşö kaldı déyt.
Çakanımnın katıp
kalğan ak émçek,
aa süttör bayda boldu déyt,
tirkirep ağıp turdu déyt.
Andan Almambét batır ayttı déyt:
'Énekeñnin ak émçek
ağıp turat, Manas-kan!
Bir émçegin sén émgin,
bir émçegin mén émeyn!
Bélimdi kınday buulayn!
Cakıp-baydan tuuayn!
Séni-minen bir
tuuğan adam bolayn!'
Bir émçegin Almambét émdi déyt,

hep genişleyen geniş İrtiş
nehrinin başı, yavrum,
Almambet'in donduran bakışlarına
dayanamayıp, yavrum,
o yerlerden göçüp
gitmiştin sen, yavrum.
Altmış alaca aygır
sürüsü ile, yavrum,
altmış tay hazırla, yavrum!
Kestirip sen al, yavrum!
Doru alaca aygır sürüsü şurada,
yavrum,
altmış tay orada, yavrum!
Sen de oraya git al, yavrum!
Cakıp-bay oradan göçtü,
düzlüğe kondu,
altmış iple bin kulayı,
toplatıp bağlattı.
Yetmiş iple bin kulayı
sıra sıra bağlattı.
Tepe gibi et yığdırdı,
göl gibi içki hazırlattı,
Kemege'nin başına
kırk tane kazık çaktırdı,
kırk ata ödül verdi.
Derken Manas yel gibi koştu,
yukarı İrtiş'ten çıktı,
Almambet'in Kıl-ciren'i
Ak-kula'yı geçiyor, derken
adamakıllı geçmişti!
Manas atı koyuverdi!
Ak-kula hızla fırladı,
Manas Manasça geliyor,
Manas nidasını haykırıyor!
Yaklaşıp gelince
annesi Çakanım baybiçe,
sevinçle karşılamaya çıktı.
Derken Almambet'i gördü.
Almambet atından indi.
Manas da attan inmişti.
Çakanımın katılıp
kalan ak memesinden
sevincinden süt gelmişti,
şıpır şıpır akıyordu.
Almambet hemen dedi ki:
"Annenin ak memesinden
süt akıyor Manas Han!
Bir memesinden sen git em,
bir memesinden ben emeyim!
Belimi sıkı bağlayayım!
Cakıp-bay'dan doğayım!
Senin kardeşin
olayım!"
Almambet bir memeden emdi,

бир эмчегин Манас эмди дейт!
Эми үйүнө барды дейт,
жыргап-кулап жатты дейт-
Манас-минен Алмамбет
өкөө бр тууган адам болду дейт!

bir émçegin Manas émdi déyt!
Émi üyünö bardı déyt,
cırğap-kulap cattı déyt-
Manas-minen Almambét
ököö bir tuuğan adam boldu déyt!

Manas öbüründen emdi!
Derken evine girdiler.
İçtiler, türkü söylediler,
Manas ile Almambet
ikisi kardeş oldular.

ani ıke lylö Манаст үйлө ıny

Манас Манас болгондо,
Манас атка конгондо,
алчайып атка мингенде,
алыска сапар жүргөндө,
бу дүнөөнү коркуткан,
пенденин барын коркуткан-
ичерине аш койгон
Ак-падыша дегенге
шуга Манас баш койгон.
Бастырган жолун коолабай,
көп урушуп жоолабай,
Ак-падыша элдерине
ичерине аш койду,
Ак-падыша дегенге
батыр Манас баш койду,
кешене бууган бел болду,
Ак-падыша элине
батыр Манас эл болду-
буйрган дээмин жутуптур,
бар Манас тутуптур.
'Ак-куланын оосун жайгамын,
түндүктүн жабуун
найза-минен түрткөмүн,
эшигинин эңсесин
кылыш-минен булгамын,
таштан соккон коргонун
такыр кылып алгамын,
кумдан кылган коргонун
чуп-чуңкурчак кылгамын!
Каркаралуу бу кысын
кармап олжо кылгамын,
ач-билектен алгамын,
ат көтүне салгамын!'
Чүлдүреген Шүршүттү
батыр Манас үркүттү!
Булуттун жайдай бурады,
аптап орой барысын
атыр Манас сурады.
Ак соот кийсе, жең болду-
Ак-падыша дегени
Манас-минен тең болду!
Ак-кула минип желген жок,
Манас Орусту жоолап келген жок!

Тобурчак үрүн ийрди,
Орустан бөлөк бу журтту
Манас кеңешине кийрди.
Ак дөбө чыгып таш урду,
Орустан бөлөк бу журту
Манаска келип баш урду.
Шаксы жерде бадам жок:
Манаска кайрып айтар адам жок.
Жолойду жолдо таштаган,
кыбыраган жанды баштаган,
Кытайдын кыр мурундуу Коңурбай
кырка сайдың бу Манас,
Сарттын журтун сапырдың,
Калча журтун качырдың,
Кызыл-баш журтун кыйнадың,
Ак-падышага барып сийладың!
Ак асаба кызыл туу,
ак желегин аштаган,
кырк чорону баштаган,
Ажыбай чорону айкырган,
Алмамбетин шакырган-
кылычы бар билекте,
Манастың батырлыгы жүрөктө
жүткүнгөндө жүрөгү
кырк чоро шыманганда билеги!
Каркаранын карасы,
дүйүм алыптын сарасы,
алып пар кеңеш таппаган,
Манаска кайры камчы чаппаган!
Аргымак минсе, желмеген,
батыр Манастын алдына
туура адам келмеген-
айдыңынан ай коруккан,
күлпөңүнөн күн коруккан!
Ай булутка сийнган,
күн булутка сийнган!
Минген аты Ак-кула,
кийген тону Ак-күбө:
Ак-кулага ат жетпейт,
Ак-күбөгө ок өтпөйт!
Кагылап минген Кара-кер,
бастырган жолу кара жер!
Манас Манас болгону,
манас атка конгону,
Ак-кулага ат жетпейт,
Ак-күбөгө ок өтпөйт!
Атка миндиң, Эр Манас,
'Бастырган жолун коолайн!' деп,
'Эр Көкчөнү жоолайн!' деп,
'Ак-жолборс чаламын!' деп,
'Көкчөнүн көк алалуу көп жылкы
жайда ылоо кыламын!
Чыбыраган кулунун
сууга кийрип келемин!

Toburçak ürün iyrdi,
Orustan bölök bu curttu
Manas kéñéşine kiyrdi.
Ak döbö çığıp taş urdu,
Orustan bölök bu curtu
Manaska kélip baş urdu.
Şaksı cérde badam cok:
Manaska kayrıp aytar adam cok.
Coloydu coldo taştağan,
kıbırağan candı baştağan,
Kıtaydın kır murunduu Koñurbay
kırka saydıñ bu Manas,
Sarttın curtun sapırdıñ,
Kalça curtun kaçırdıñ,
Kızıl-baş curtun kıynadıñ,
Ak-padışağa barıp siyladıñ!
Ak asaba kızıl tuu,
ak célegin aştağan,
kırk çoronu baştağan,
Acıbay çoronu aykırğan,
Almambétin şakırğan-
kılıçı bar bilekte,
Manastıñ batırlığı cüröktö
cütküngöndö cürögü
kırk çoro şımanğanda bilegi!
Karkaranın karası,
düyüm alıptın sarası,
alıp par kéñeş tappağan,
Manaska kayrı kamçı çappağan!
Arğımak minse, célmegen,
batır Manastın aldına
tuura adam kélmegen-
aydıñınan ay korukkan,
külpöñünön kün korukkan!
Ay bulutka siynğan,
kün bulutka siynğan!
Mingen atı Ak-kula,
kiygen tonu Ak-köbö:
Ak-kulağa at cétpeyt,
Ak-kübögö ok ötpöyt!
Kağılap mingen Kara-kér,
bastırğan colu kara cér!
Manas Manas bolğonu,
manas atka konğonu,
Ak-kulağa at cétpeyt,
Ak-kübögö ok ötpöyt!
Atka mindiñ, Ér Manas,
'Bastırğan colun koolayn!' dép,
'Ér Kökçönü coolayn!! dép,
'Ak-colbors çalamın!' dép,
'Kökçönün kök alaluu köp cılkı
cayda ıloo kılamın!
Çıbırağan kulunun
suuğa kiyrip kélemin!

Bir çok sürüler toplandı,
Rus'tan başka milletler hep,
Manas'ın hükmüne girdi,
Ak dağa çıkıp ahdetti.
Rus'tan başka hep milletler
Manas'a gelip baş vurdu.
Bu steplerde badem yok,
Manas'a çıkacak adam yok.
Coloy'u yolda yenerek
halkın içine girdi.
Çinlinin ince burunlu Konur-bay'ını
kılıçla devirdin, Manas.
Sart'ın yurdunu çiğnedin,
Kalça kavmini kaçırdın,
Kızıl-baş'ı inlettin,
Ak-padışa'ya hediye eyledin!
Ak direkli kızıl tuğun
üzerinden ak bayrak yükseldi,
kırk yiğidi götürüp
Acıbay yiğide emrettin,
Almambet'e seslendin,
kılıcın var elinde,
Manas, erliği var yüreğinde.
Yürekleri kuvvetlendi,
kırk yiğit kolları sıvadı,
turna kuşunun karası,
güçlülerin kuvvetlisi,
alpler şaşırıp kalmıştı,
artık Manas'a kamçı kaldıramadı.
Ata bindi ise atı yürümedi
Er Manas'ın karşısına
bir daha kimse çıkamadı,
aydınından ay korktu,
ışığından gün korktu,
ay bulutlara saklandı,
güneş buluta sığındı!
bindiği at Ak-kula,
giydiği zırh ak zırhtır,
Ak-kulasına at yetişmez,
zırhına hiç ok işlemez,
kara atına binince
yer yüzü simsiyah olur!
Manas Manas olalı,
Manas ata konalı,
Ak-kulasına at yetişmez,
zırhına hiç ok işlemez!
Ata bindin, Er Manas,
"Yoluma gideyim!" dedin,
"Kökçö ile vuruşayım!" dedin,
"Ak kaplanı yakalıyayım!" dedin,
"Kökçö'nün kök alaca sürüsünü
yaz gününde burayım!
Tay sürülerini
su başına sürdüreyim!

y'ını

Азынаган айгырын
аңга салып аламын!
Шыңкылаган бээни
орусак саап келемин!
Жергелеп келген Көкчөнүн
жеке сайып аламын!
Тонун тон кыламын,
атын ылоо кыламын,
азыгын атка тартамын!
Айтында Күрөңчүлөй күлүгүн
Ак-пайшага алып тартамын,
ат жүгөндү тартамын!
Ак-падыша айтканы-минен боломун!
Жаркыраган жайда бар-
Ак-падыша маа кеңеш айткан соң,
маа кайрып кеп кайда бар?
Аңдаганым аркал, кулжа, кийк тир,
Ак-падиша Ала-тоодан бийк тир.
Ак-падиша кеңеш айткан соң,
Манаска камчы
чабар киши кайда бар.
Ак-кула атым ток болгон:
Ак-падыша-мен аркалап турган соң,
маа урушар киши жок болгон-
батыр Манас аркасы!
"Кар жастанып мал таптым,
Каныкей жыргалды көрсүн!" деп,
"Мус жастанып мал таптым,
букарам жыргап жүрсүн!" деп,
"кыялуу жерден жылкы алдым,
кырк чором жыргап жүрсүн!" деп-
Алып жийлып келгенде,
башын койдой кесемин,
канын кара суудай төкөмүн!
Тонун тонго кыламын,
атын ылоо кыламын!
Каркаралуу кыстарын
ач билектен аламын,
олжо алып келемин!
Алмамбеттей чоромо,
аа соогат беремин!
Көкчө көп ала жылкы бар,
жийп терип айдадым,
жибектен кылган желкасин
канжыгама байландым,
көтүнөн кууп келген Көкчөнү
тосуп туруп сайгамын!'
Алдындагы Күрөңчү
Көкчө келди көтүнөн,
бу Манасты чакырат:
'Айдаган жылкың алты сан
тең аралга конолу!
Тең бөлүшүү алалы!
Кууган жылкың жети сан

Azınağan ayğırın
añga salıp alamın!
Şıñkılağan beeni
orusak saap kélemin!
Cérgelep kélgen Kökçönün
céke sayıp alamın!
Tonun ton kılamın,
atın ıloo kılamın,
azığın atka tartamın!
Aytında Küröñçülöy külügün
Ak-payşağa alıp tartamın,
at cügöndü tartamın!
Ak-padışa aytkanı-minen bolomun!
Carkırağan cayda bar-
Ak-padışa maa kéñeş aytkan soñ,
maa kayrıp kép kayda bar?
Añdağanım arkal, kulca, kiyk tir,
Ak-padişa Ala-toodan biyk tir.
Ak-padişa kéñeş aytkan soñ,
Manaska kamçı
çabar kişi kayda bar.
Ak-kula atım tok bolğon:
Ak-padışa-men arkalap turğan soñ,
maa uruşar kişi cok bolğon-
batır Manas arkası!
"Kar castanıp mal taptım,
Kanıkéy cırğaldı körsün!" dép,
"Mus castanıp mal taptım,
bukaram cırğap cürsün!" dép,
"kıyaluu cérden cılkı aldım,
kırk çorom cırğap cürsün!" dép-
Alıp ciylıp kélgende,
başın koydoy késemin,
kanın kara suuday tökömün!
Tonun tonğo kılamın,
atın ıloo kılamın!
Karkaraluu kıstarın
aç bilekten alamın,
olco alıp kélemin!
Almambéttey çoromo,
aa sooğat béremin!
Kökçö köp ala cılkı bar,
ciyp térip aydadım,
cibekten kılğan célkasin
kancığama baylandım,
kötünön kuup kélgen Kökçönü
tosup turup sayğamın!'
Aldındağı Küröñçü
Kökçö kéldi kötünön,
bu Manastı çakırat:
'Aydağan cılkıñ altı san
téñ aralğa konolu!
Téñ bölüşü alalı!
Kuuğan cılkıñ céti san

Azılı aygır kişnetmesinden,
canavar izleri bulayım!
Ağlayan kısrak kişnemesinden
tay yokken süt sağayım,
konup gelen Kökçö'yü
tek başıma yere vurayım,
elbiselerini giyeyim,
atına yük yükleteyim,
azığını atıma vereyim!
Yürük atı Küröncü'yü
Ak-padışa'ya hediye edeyim,
malını mülkünü alayım,
Ak-padışa'nın dediğini yapayım.
Yazın güneş güzel parlar,
Ak-padışa benimle görüştüğüne göre
bana artık kim karışabilir?
Avladığım argal, dağ koçu, geyikdir,
Ak-padışa Ala-dağ'dan büyüktür.
Ak-padışa benimle görüştüğüne göre
Manas'a kamçı çarpacak
kişi nerede var?
Ak-kula atım doydu
Ak-padışa bana arka oldukça
benimle vuruşacak kişi yok artık,
ben, bahadır Manas,
karlı dağlarda yatıp mal buldum,
Kanıkey mesut yaşasın diye,
buzlu yamaçlara yatıp mal buldum,
fukaram mesut yaşasın diye,
kayalardan at sürüsü aldım,
kırk yiğidim de mesut olsun diye.
Alpler toplanıp gelince
başını koyun gibi keserim ben,
kanlarını sular gibi akıtırım,
giyimlerini giyerim,
atlarına yük vururum.
Başı sorguçlu kızlarını
ince bileklerinden tutarım,
yurda esir götürürüm.
Yiğidim Almambet'e
verir, hediye ederim!
Kökçö'nün kula atı çok,
hepsini yakaladım ben,
ipekten tay yularını
eğerime bağladım,
arkamdan gelen Kökçö'ye
karşı çıkıp vuruşurum!"
Altında atı Küröñçü
Kökçö arkasından geldi,
Er Manas'ı çağırdı:
"Aldığın altı at sürüsü ile
düzlük yere konalım,
bölüşüp yarı yarıya alalım!
Aldığın yedi at sürüsü ile

тең аралга конолу!	téñ aralğa konolu!	düzlük yere konalım,
Тең бөлөшү алалы!	Téñ bölöşü alalı!	bölüşüp yarı yarıya alalım!
Токсон тору жорго бар,	Tokson toru corğo bar,	Doksan doru yürük var,
торооңа бөлөк ал!	torooña bölök al!	onların hepsini sen al!
Алтымыш ала жорго бар,	Altımış ala corğo bar,	Altmış yürük daha var,
ак-сакалдуу атаңа бөлөк ал!	ak-sakalduu atañа bölök al!	bunu ak sakallı babana pay al!
Жетимиш ала жорго бар,	Cétimiş ala corğo bar,	Yetmiş ala yürük daha var,
жен аягын алгын,	cen ayağın alğın,	bunlar da senin olsunlar,
торооңа бөлөк ал!'	torooña bölök al!'	bunu da hep sen al!"
Манас Көкчө мыны айтат:	Manas Kökçö mını aytat:	Manas Kökçö'ye dedi ki;
'Өөкөмүстүн бүрөмүс,	'Ökömüstün büromüs,	"İkimizden biri yaşayıp,
бүрөмүс калбайлы.	bürömüs kalbaylı.	öbürü şimdi ölmeli.
Түптү болбоймун!	Tüptü bolboymun!	Ben senin fikrinde değilim,
Мен аралга конбоймун,	Mén aralğa konboymun,	barışmayı düşünemem,
тең бөлүшү албаймын,	téñ bölüşü albaymın,	malı paylaşmayı düşünemem,
түптү саа бербеймин!	tüptü saa bérbeymin!	sana bir şey veremem!
Алың келсе, алып кан!	Alıñ kélse, alıp kan!	Kuvvetliysen hepsini al!
Алың жетпесе, коңшуй иттей	Alıñ cétpese, koñşuy ittey	Alamazsan köpek gibi
каңшылай туруп кал!'	kañşılay turup kal!'	geber kal!"
'Мал үчүн өлгөн ит, Манас,	'Mal üçün ölgön it, Manas,	"Mal için ölen köpek Manas,
мал үчүн өкө өлгөлү!	mal üçün ökö ölgölü!	mal için ikimiz de geberelim!
Он эки дүрмөт көтөргөн	On éki dürmöt kötörgön	On iki kurşun dayanır
от чыгар кара мылтыкты	ot çığar kara mıltıktı	ateşler saçan tüfeğimi
өс колуңа берейин!	ös koluña béreyin!	al eline ben vereyim!
Кочууштап окту куюп ал!	Koçuuştap oktu kuyup al!	İki avuç kurşun al koy!
Табактап дары салып ал!	Tabaktap darı salıp al!	Bir ölçü de saçma koy!
Алакандай ак төшүм	Alakanday ak töşüm	Ak göğsümü bir el kadar
андай ачып берейин!	anday açıp béreyin!	açıp sana hazırlayım!
Мылтык-минен атыб-бак!	Mıltık-minen atıb-bak!	Tüfeğin ile çek de vur!
Мени атып өлтүрсөң,	Méni atıp öltürsöñ,	Vurup öldürebilirsen
бу жылкымды айдап кел!	bu cılkımdı aydap kél!	sürülerimi al götür!
Өлтүр'албай сен турсаң,	Öltür'albay sén tursañ,	Fakat beni öldüremezsen
зорлугуңа болбоймун!'	zorluğuña bolboymun!'	bu hakarete katlanmam!"
АА Манас айтты дейт:	Aa Manas ayttı déyt:	Manas ona dedi ki:
'Типти сени корукпаймын	'Tipti séni korukpaymın	"Senden artık korkum yoktur,
сайышканын сайышкан,	sayışkanın sayışkan,	vuruşalım, vuruşalım,
атышканын атышкан,	atışkanın atışkan,	tüfek atışalım, atışalım,
урушканын урушкан,	uruşkanın uruşkan,	güreşelim, güreşelim,
өлөр-өлгүчө кармашамын,	ölör-ölgüçö karmaşamın,	ölene kadar boğuşalım,
мылтык-минен атышамын,	mıltık-minen atışamın,	tüfek ile vuracağım,
кылыч-минен чабышамын!	kılıç-minen çabışamın!	kılıç ile vuracağım!
Атышсаңда корукпаймын,	Atışsañda korukpaymın,	Benim kılıçtan korkum yok,
чабышсаңда корукпаймын!	çabışsañda korukpaymın!	vuruşmadan korkum yok!
Кешене бууган белим бар,	Késene buuğan bélim bar,	Kemerle boğulmuş belim var,
кийген күбө тонум бар!'	kiygen kübö tonum bar!'	arkama giydiğim zırhım var."
Ак-кулага минди, дейди,	Ak-kulağa mindi, déydi,	Manas Ak-kulasına bindi,
Ак-күбөсүн кийди, дейди	Ak-kübösün kiydi, déydi	ak zırhı da giyindi,
атланып чыкты бу Манас.	attanıp çıktı bu Manas.	atına atladı Manas.
Айдар-кан уулу Эр Көкчө	Aydar-kan uulu Ér Kökçö	Aydar Han'ın oğlu Kökçö
Күрөңчү атын минди, дейди,	Küröñçü atın mindi, déydi,	atı Küröñçü'ye bindi,
кулгун тонун кийди, дейди.	kulğun tonun kiydi, déydi.	deri elbiseyi giydi.
Бу жактан чыкты Эр Көкчө,	Bu caktan çıktı Ér Kökçö,	Kökçö ortaya fırladı,
бу жактан чыкты Эр Манас,	bu caktan çıktı Ér Manas,	Manas ok gibi saldırdı,
өкөө келди маңдайлашып,	ököö kéldi mañdaylaşıp,	biri birine geçtiler,

сүүлөспөй сөзүн таңдайлашып.
Өкөө келди жанаша-
Алмалы-тоо алаша!-
жакасына кармашты,
өрдө сүрөп кетти, дейди,
ылдий сүрөп кетти, дейди.
Соңдо Көкчө жалынат:
'Койо бергин жакамды!
Өрдө сүрөп бардың сен,
ылдий сүрөп бардың сен,
жылкымды тийип алдың сен,
кырк чорону кырдың сен!-
Кайны-минен кашташып,
катын-минен урушуп-
"Каныкканың жассын!" деп,
"Бир ачууңду бассын!" деп,
саа кайра камчы чаптымбы,
катуу кепти айттымбы?
Койо бергин жакамды!
Сен-де едеми Эр Манас!
Мен-де едеми Эр Көкчө!
Иттей болуп урушуп,
кулдай болуп жулушуп,
жаман аттуу болбойлу?
Өкөмүстүң бүрөмүс
мал үчүн өлмөк болдук!
"Кой! Кой!" десем, болбодуң,
менин тилимиди албадың!'
Он эки дүрмөт көтөргөн
от чыгар кара мылтыкты
Манастын колуна берди дейт,
табактап дары салды дейт,
кочууштап огун куйду дейт.
"Тарс!" дедире бир койду!
Көкчөнүн аты Күрөңчү
бу Көкчөнү көтөрүп
көк түтүн болуп кубулду!
Мындай Көкчө жүргөн жок,
мылтыгы бу Көкчөнү тийген жок!
Маңдайында Көкчө турат каткырып:
'От чыгар кара мылтыкты
менин колума бер!
Тамактап дары салайын
кочууштап огун куяйын!
Табылга бутак бол, Манас!
Татуу болуп туруп бер, Манас!
Мен сени тарс тең атайын!
Бек топчулап топчуңду,
бек үпчүлөп үпчүңдү,
ажалдын огу тийгенде,
токтотуп тургун, Ак-күбө!
Ачык жерге калбасын!
Огу жаңылып салбасын!
Манас, Манас, өлбөгүн!'

süülöspöy sözün tañdaylaşıp.
Ököö kéldi canaşa-
Almalı-too alaşa!-
cakasına karmaştı,
ördö süröp kétti, déydi,
ıldiy süröp kétti, déydi.
Soñdo Kökçö calınat:
'Koyo bérgin cakamdı!
Ördö süröp bardıñ sén,
ıldiy süröp bardıñ sén,
cılkımdı tiyp aldıñ sén,
kırk çoronu kırdıñ sén!-
Kaynı-minen kaştaşıp,
katın-minen uruşup-
"Kanıkkanıñ cassın!" dép,
"Bir açuuñdu bassın!" dép,
saa kayra kamçı çaptımbı,
katuu képti ayttımbı?
Koyo bérgin cakamdı!
Sén-de edemi Ér Manas!
Mén-de edemi Ér Kökçö!
Ittey bolup uruşup,
kulday bolup culuşup,
caman attuu bolboylu?
Ökömüstüñ büröműs
mal üçün ölmök bolduk!
"Koy! Koy!" désem, bolboduñ,
méniñ tilimidi albadıñ!'
On éki dürmöt kötörgön
ot çığar kara mıltıktı
Manastın koluna bérdi déyt,
tabaktap darı saldı déyt,
koçuuştap oğun kuydu déyt.
"Tars!" dédire bir koydu!
Kökçönün atı Küröñçü
bu Kökçönü kötörüp
kök tütün bolup kubuldu!
Mınday Kökçö cürgön cok,
mıltığı bu Kökçönü tiygen cok!
Mañdayında Kökçö turat katkırıp:
'Ot çığar kara mıltıktı
ménin koluma bér!
Tamaktap darı salayın
koçuuştap oğun kuyayın!
Tabılğa butak bol, Manas!
Tatuu bolup turup bér, Manas!
Mén séni tars téñ atayın!
Bék topçulap topçuñdu,
bék üpçülöp üpçüñdü,
acaldın oğu tiygende,
toktotup turğun, Ak-kübö!
Açık cérge kalbasın!
Oğu cañılıp salbasın!
Manas, Manas, ölbögün!'

bir tek söz söyleşmediler.
İkisi karşılaşmıştı
Almalı-dağ'ın yanında!
Yakalarından tutarak
yukarı doğru çekiştiler,
aşağı doğru çekiştiler.
Sonunda yalvararak Kökçö dedi ki
"Koyuver artık yakamı,
yukarı doğru ezdin beni
aşağı doğru sürükledin,
sürülerimi aldın sen,
kırk yiğidimi aldın sen!
Kaynım ile savaşıp
karım ile vuruştun!
"Hiddetini yatıştır!" dedim,
"Nefretini bastır!" dedim,
sana kamçım mı dokundu?
Katı bir söz mü söyledim?
Gel koyuver şu yakamı,
sen her zaman Er Manas'sın!
Ben de Er Kökçö'yüm daim!
Köpek gibi boğuşursak,
köle gibi döğüşürsek,
adımız fenaya çıkmaz mı?
İkimizden biri mutlak
bir mal için ölmeli mi?
Bırak, dedim, bırakmadın,
sözlerimi dinlemedin."
On iki kurşun dayanan
ateş saçan tüfeğini
Manas'ın eline verdi,
bir ölçü de saçma koydu,
iki avuç da kurşun koydu.
Pat! diye tüfeği boşalttı.
Kökçö'nün atı Körönçü
Kökçö'yü havaya kaldırdı,
Kökçö mavi duman oldu,
Kökçö gözlerden gaip oldu!
Kurşun ona değmemişti,
Kökçö gülerek karşısına çıktı:
"Ver şu ateş saçan tüfeği,
bir de ben ateş edeyim!
Ben de içine saçma koyup
iki avuç kurşun koyayım!
Tabılga dalı ol, Manas!
Orada dimdik dur, Manas!
Bir atışta seni vurayım!
Düğmelerini iyi ilikle,
bağlarını sıkı bağla,
ecelin oku değerse
ak zırhın onu tutsun!
Açık bir yerin kalmasın!
Ok yanılıp dalmasın!
Manas, Manas ölmesin."

Көкчө "Тарс!" коюп бир атты, дейт!
Манастын жүрөгүн тийди, дейт!
Ошу минген Ак-кула
көтөрүп алып кашты, дейт.
Көкчө көтүнөн чакырат:
'Эри жаңгыс сен эдең, Манас,
атамнын жаңгыс мен эдем, Манас!
Сен жаңгыс-та мен жаңгыс-та Манас,
өкөбүстен жаңгыс, Манас-
кароол көргөн бу көсүм, Манас,
качып кессең не болду, Манас?
Маша тарткан бу колум
байланып калсаң не болду, Манас?
Чыны деген чыным бар,
чий ийлеген дарым бар-
өлгөн жанды тиргискен,
өчкөн отту тамыскан,
ак бактага ороп алган сарын бар,
ак бактага ороп алган дарым бар:
ичиңден эзип берейин,
тышыңдан дары сүртөйүн!
Айктырып койо берейн!
Жолдо бөд'өлүп каласын, Манас!'
Ошу жаралуу болду бу Манас,
'Алда!' деп атка мингени,
алыска сапар жүргөнү:
жасаткан Кудай жарында,
Ак-падыша барында.
'"Кудай, кудай!" дегенден
Кудай мен-де дөчү эдем-
Кудай бөлөк турбайбы?'
Кудай да эбес бу Манас,
Кудайды алды оосуна.
'"Кожо, Кожо!" дегенден
Кудай мен-де дөчү эдем-
А Кудайым, а Кожом,
аманатка сабыр кой!
Айгыр жаак, кара тил,
айкырганы жолборстой
Ажыбай де, кантейн?
Качырганы каблaндай
Алмамбет те, кантейн?
Караңгыда кабыр-кубур жүгүргөн
карсактын исин жаңылбас
Каман, Жойпур, эки уул!
Түндө түлкүнүн исин жаңылбай
Түрсүн, Тайлак, эки уул!
Элим, Сейт, эки уул!
Күлдүрдүн уулу Чалбайым,
Чалбайга жанаша жүргөн Балбайым!
Көк Серек-минен Сыргагым!
Алтымыш алты мал досум,
мал досумдун ичинде
кыяматтык Кара-токо жан досум!

Kökçö "Tars!" koyup bir attı, déyt!
Manastın cürögün tiydi, déyt!
Oşu mingen Ak-kula
kötörüp alıp kaştı, déyt.
Kökçö kötünön çakırat:
'Éri cañgıs sén édeñ, Manas,
atamnın cañgıs mén édem, Manas!
Sén cañgıs-ta mén cañgıs-ta Manas
ököbüsten cañgıs, Manas-
karool körgön bu kösüm, Manas,
kaçıp késseñ né boldu, Manas?
Maşa tartkan bu kolum
baylanıp kalsañ né boldu, Manas?
Çını dégen çınım bar,
çiy iylegen darım bar-
ölgön candı tirgisken,
öçkön ottu tamıskan,
ak baktağa orop alğan sarın bar,
ak baktağa orop alğan darım bar:
içiñden ézip béreyin,
tışıñdan darı sürtöyün!
Ayktırıp koyo béreyn!
Coldo böd'ölüp kalasın, Manas!'
Oşu caraluu boldu bu Manas,
'Alda!' dép atka mingeni,
alıska sapar cürgönü:
casatkan Kuday carında,
Ak-padışa barında.
'"Kuday, kuday!" dégenden
Kuday mén-de döçü édem-
Kuday bölök turbaybı?'
Kuday da ébes bu Manas,
Kudaydı aldı oosuna.
'"Koco, Koco!" dégenden
Kuday mén-de döçü édem-
A Kudayım, a Kocom,
amanatka sabır koy!
Ayğır caak, kara til,
aykırğanı colborstoy
Acıbay dé, kanteyn?
Kaçırğanı kablanday
Almambét té, kanteyn?
Karañğıda kabır-kubur cügürgön
karsaktın isin cañılbas
Kaman, Coypur, éki uul!
Tündö tülkünün isin cañılbay
Türsün, Taylak, éki uul!
Élim, Séyt, éki uul!
Küldürdün uulu Çalbayım,
Çalbayğa canaşa cürgön Balbayım!
Kök Sérék-minen Sırgagım!
Altımış altı mal dosum,
mal dosumdun içinde
kıyamattık Kara-toko can dosum!

Kökçö "güüm!" diye tüfeği boşalttı,
Manas'ın yüreğine değdi,
bindiği Ak-kula
kaçıp oradan gitti.
Kökçö arkasından bağırdı:
"Sen tek er idin Manas,
ben de babamın tek oğlu idim, Manas!
Ben tekim, sen teksin, Manas,
ikimizden biri ölür, Manas,
iyi nişan alır gözüm, Manas,
kaçıp gitsen olmaz mıydı, Manas?
Tetiği elimle çektim, Manas,
niçin bağlanıp kaldın sanki, Manas?
Çini denilen bir kasem var,
kasemde güzel bir ilacım var,
ölüyü diriltir bu ilaç,
sönmüş ateşi alevlendirir,
pamukta saklı bir otum var,
pamukta saklı bir ilacım var,
ezip sana içireyim,
vücuduna da süreyim!
Seni iyileştireyim!
Yoksa yollarda kalırsın, Manas!"
Ağır yaralı Er Manas
Allah deyip atına atladı,
atını uzaklara sürdü:
yaratan Allah'a sığındı,
Ak-padışa'nın huzuruna çıktı.
""Allah, Allah!" demekten,
kendimi Allah sanmıştım,
Allah her şeyin üstünde değil mi?"
Er Manas Allah değildi, elbet,
yalvarıp Allah'ı çağırdı.
""Ey Allahım, Allahım!" demekten
kendimi Allah sanmıştım,
Allahım, büyük Allahım,
emanet canıma sabır ver!
Aygır yanaklı kara dilli,
kaplan gibi böğüren
Acıbay, söyle ne yapayım?
Yağmacı bir sırtlan gibi
Almambet, söyle ne yapayım?
Kara gecede koşarken
bozkır tilkisinin izini kaçırmayan
Kaman, Coypur, bu iki oğul,
gece tilki izini şaşmadan bulan
Türsün, Taylak, iki oğul!
Elim, Seyit, bu iki oğul!
Küldür'ün oğlu Çalbayım,
Çalbay'ın arkadaşı Balbayım,
Kök Serek ile sen Sırgak,
altmış altı mal dostum,
mal dostlarımın içinde
kıyamete dek Kara-toko can dostum!

Көктүн жылдыс батыры,	Köktün cıldıs batırı,	Göğün yıldız bahadırı,
суудан кундус батыры!-	suudan kundus batırı!-	suyun kunduz bahadırı!
Кырык чоронун эң	Kırık çoronun éñ	Kırk yiğidin en
жаманы Тазбаймат,	camanı Tazbaymat,	fenası Taz-baymat,
самабарга чай кайнат!	samabarğa çay kaynat!	semaverde çay kaynat!
Жийрма күндө, жийрма түндө,	Ciyrma kündö, ciyrma tündö,	Yirmi günde, yirmi gecede
жер алтында келгенмин,	cér altında kélgenmin,	yer altından geldim ben,
кырк чором ошу жолдо табалмас:	kırk çorom oşu coldo tabalmas:	kırk yiğidim o yolda sizi bulamazsam
о дүнөөгө барганда	o dünöögö barğanda	öbür dünyaya varınca
азабын кантип тартайын?	azabın kantip tartayın?	azabını nasıl çekeyim?
Жер алтындан өткөрүп,	Cér altından ötkörüp,	Yer altından geçerek ben
эл четине жеткирип,	él çétine cétkirip,	yurt sınırına varınca
анан өлсөм, болбойбу?	anan ölsöm, bolboybu?	o vakit ölsem olmaz mı?
А Кудайым, а Кожом,	A Kudayım, a Kocom,	Ey Allahım, büyük Allah,
аманатка сабыр кой!'	amanatka sabır koy!'	emanetin canıma sabır ver!"
Көкчө чылбырын кармады:	Kökçö çılbırın karmadı:	Kökçö yulara yapışıp;
'Токто! Токтой бер!	'Tokto! Toktoy bér!	"Dur, dur,
Токтой тур, Манас!	Toktoy tur, Manas!	nereye, ey Manas!
Тура бер! Тура-тура тур, Манас!'	Tura bér! Tura-tura tur, Manas!'	Dur, diyorum, dur, Manas!"
Үстүнө бу Манасты көтөрүп,	Üstünö bu Manastı kötörüp,	Manas'ı yukarı kaldırdı,
үстүнө бу Көкчөнү көтөрүп,	üstünö bu Kökçönü kötörüp,	Manas da Kökçö'yü kaldırdı,
аспан булуттуу күндүн алдынан,	aspan buluttuu kündün aldınan,	bulutlu güneş gök altında,
буундуу чөптүн үстүнөн	buunduu çöptün üstünön	boğumlu otlar üstünde,
алып учуп жүрдү дейт!	alıp uçup cürdü déyt!	sarılışıp uçtular,
Барып жерге түштү дейт.	Barıp cérge tüştü déyt.	sonra yere düştüler,
Чылбырынан кармаган,	Çılbırınan karmağan,	yuları sımsıkı tutan
Көкчө тартып тура калды дейт-	Kökçö tartıp tura kaldı déyt-	Kökçö atı durdurmuştu:
Ак-куланын оосы	Ak-kulanın oosı	Ak-kula'nın
жарылып кетти дейт,	carılıp kétti déyt,	ağzı yarıldı,
эңкейип Манас көрдү дейт-	éñkeyip Manas kördü déyt-	Manas eğilip gördü,
кынындагы кылычын	kınındağı kılıçın	kınından kılıcını
сууруп алды дейт,	suurup aldı déyt,	çekip,
чылбыр кармап турган Көкчөнү	çılbır karmap turğan Kökçönü	yularları tutan Kökçö'yü
кылыч-минен чапты дейт-	kılıç-minen çaptı déyt-	kılıcı ile çarptı.
Көкчө аттан түшө качты дейт!	Kökçö attan tüşö kaştı déyt!	Kökçö attan inip kaçtı,
Көкчө минген Күрөңчү	Kökçö mingen Küröñçü	fakat Kökçö'nün bindiği Kürönçü
белинен үзе чаап салды дейт!	bélinen üze çaap saldı déyt!	belinin ortasından yarıldı:
'Өзүңдү чаап өлтүрсөм,	'Özüñdü çaap öltürsöm,	"Seni öldürmek isteseydim,
Алдага язык тыр!	Aldağa yazık tır!	günah işlemiş olurdum,
Төрт буту саа төрт күн азык тыр!	Tört butu saa tört kün azık tır!	dört but sana dört gün azıktır,
Төрт бутун кактап	Tört butun kaktap	bu dört butu kızart da sen,
жеп кеткин а Көкчө!	cép kétkin a Kökçö!	yiyiver gitsin a Kökçö!
Күрөңчү атың өлдү, карып тыр!	Küröñçü atıñ öldü, karıp tır!	Körönçü adlı atın öldü, garip kaldın.
Төрт бычкагы төрт күндө	Tört bıçkağı tört kündö	Dört at bacağının, dört derisi
бу бутуңа чарык тыр!'	bu butuña çarık tır!'	ayağına çarıktır."
Кырык чоро	Kırık çoro	Kırk yiğidiyle sürünün
кууган бир жылкын.	kuuğan bir cılkın.	arkasından gitti.
Айкырганы жолборстой	Aykırğanı colborstoy	Kaplan gibi uluyan
Ажыбай жылкыны кууп жүрөт.	Acıbay cılkını kuup cüröt.	Acıbay sürüyü götürdü.
Боз-адыр тоонун сеңридей,	Boz-adır toonun séñridey,	Boz-adır dağı tepesinin
үстүндө Кудай теңридей	üstündö Kuday téñridey	üstündeki Hüda Tanrı gibi
Алмамбет жылкыны айдап жүрөт.	Almambét cılkını aydap cüröt.	Almambet sürüyü götürdü.
Көк-жал дөбөт бөрүдөй,	Kök-cal döböt börüdöy,	Kır yeleli erkek kurt sanki,
жөлөнүш сары-да керидей	cölönüş sarı-da kéridey	yamaçtaki dağ çaylağı sanki

Алмамбет айдап жүрөт:
'Жылкыны айдап барасың,
барып үйүме жетерсиң!
Атекем ак сакалдуу Жакып-бай
тосуп чыгар алдыңдан,
карындашым Кардыгач
тосуп чыгар алдыңдан,
эне Багды-дөлөөт байбиче
сурап чыгар алдыңдан:
"Төдай Манас кайда?" деп.
Мен буруламын бу жолдон,
талдан түптү жарамын:
Ак-падыша улукка
мен учурашып келемин!
Ак-падыша улуктун
айтканы-минен болормун!'...
'Калчанын журтун какшатамын-
ачууланба, Падышам!
Кызыл-баш журтун кырамын-
кыйктаба Манаска!
Кытайдын журтун кырамын-
ачууланба Манаска!
Сарттын журтун сапырамын,
Кокондун журтун коркутамын,
Ындынын журтун ийлатамын-
ачууланба Манаска!
Ак-падыша, улугум,
Тежиктин журтун тербендеймин!
Ак-кула атым аа жаратамын!
Жан, жан бары барысын
бир оосума каратамын!
Аргымак атты ийремин,
Кытайдардын кыр мурундуу
Коңур-бай
аны барып аламын,
Падышадан сураймын!
Жетти жылы жөйү басып,
тер жыттанган Жолойду,
аны барып аламын:
жетмиш алыпты өлтүрүп,
кан жыттанган Жолойду,
аны барып аламын!
Кара токой эл кылган,
кар'үңкүр-де үй кылган
Агыш-минен Кожош бар:
аны барып аламын!
Жар кемердин арасы
абышка кемпир баласы,
тогус уулдун толугу,
Элема-байдын уулу Эр Төштүк,
Кудайдын бир эрин деген
бир уул Төштүк-
аны өзүм караттым!
Текечинин тектир сооры Көк-ала

Almambét aydap cüröt:
'Cılkını aydap barasıñ,
barıp üyüme cétersiñ!
Atekem ak sakalduu Cakıp-bay
tosup çığar aldıñdan,
karındaşım Kardıgaç
tosup çığar aldıñdan,
éne Bagdı-dölööt baybiçe
surap çığar aldıñdan:
"Töday Manas kayda?" dép.
Mén burulamın bu coldon,
taldan tüptü caramın:
Ak-padışa ulukka
mén uçuraşıp kélemin!
Ak-padışa uluktun
aytkanı-minen bolormun!'...
'Kalçanın curtun kakşatamın-
açuulanba, Padışam!
Kızıl-baş curtun kıramın-
kıyktaba Manaska!
Kıtaydın curtun kıramın-
açuulanba Manaska!
Sarttın curtun sapıramın,
Kokondun curtun korkutamın,
Indının curtun iylatamın-
açuulanba Manaska!
Ak-padışa, uluğum,
Téciktin curtun térbendeymin!
Ak-kula atım aa caratamın!
Can, can barı barısın
bir oosuma karatamın!
Arğımak attı iyremin,
Kıtaydardın kır murunduu
Koñur-bay
anı barıp alamın,
Padışadan suraymın!
Cétti cılı cöyü basıp,
tér cıttanğan Coloydu,
anı barıp alamın:
cétmiş alıptı öltürüp,
kan cıttanğan Coloydu,
anı barıp alamın!
Kara tokoy él kılğan,
kar'üñkür-de üy kılğan
Agış-minen Kocoş bar:
anı barıp alamın!
Car kémerdin arası
abışka kémpir balası,
toğus uuldun toluğu,
Éléma-baydın uulu Ér Töştük,
Kudaydın bir érin dégen
bir uul Töştük-
anı özüm karattım!
Tékéçinin téktir soorı Kök-ala

Almambet çekti sürüyü geri.
"Yılkıyı şimdi sürüp
benim evime gidersin!
İhtiyar babam Cakıp-bay
seni karşılamaya çıkar,
kız kardeşim Kardıgaç
seni karşılamaya çıkar,
anam Bagdı-döölöt baybiçe
şöyle sorup karşına çıkar:
"Dağ gibi Manas nerede?" der.
Ben artık bu yoldan dönüyorum,
söğütten kökü yarayım.
Ulu Ak-padışa'ya ben
gideyim de geleyim.
Bu ulu Ak-padışa'nın
dediklerini yapayım!"...
"Kalça halkını inleteyim,
hiddet etme padişahım!
Kızıl-baş yurdunu kırayım,
gazap etme Manas'a sen!
Çin halkını da ezeyim,
Manas'a sakın kızma sen!
Bütün Sartları mahvedeyim,
Hokandlıları korkutayım,
Hint kavmini inleteyim,
sakın Manas'a kızma sen!
Ak-padışa, ulu han,
Tacik kavmini ezeyim!
Ak-kula atımı hazırlayayım!
Canları, bütün insanları,
bir sözüme mahkum edeyim!
Cins atları toplayıp
Çinlilerin ince burunlu
Konur-bay'ını
gidip esir alayım,
padişahtan izin alayım!
Yedi sene yol yürüyeyim!
Ter kokan Coloy'u ben
varıp onu alayım,
yetmiş tane at öldürüp
kan kokan Coloy'u ben
varıp onu alayım!
Kara orman kadar halkı olan,
kara vadi gibi evi olan,
Agış ile Kocoş var,
varıp onu alayım!
Yar kemerin yamacında,
iki ihtiyarın çocuğu
dokuz oğulun en sonuncusu,
Eleman-bay'ın oğlu Er Töştük var,
Bu Hüda pesend
Er Töştük'ü
onu da kendim mağlup ettim!
Almambet Tekeçi'nin atı Kök-ala'yı

сураганда бербеген,
Текечинен алган даӊ-минен,
алтымыш тогус мал-минен,
кара куйрук нар-минен,
балалуу жубан күӊ-минен-
ошу Көк-ала Алмамбет сураган,
сураганда аа бербеген,
Алмамбет тарынган,
ошу Көкчөнүн өзү мактанган
"Көк-аламды аа бербеймин!
Текечиден ойнош ойноп алгамын,
чындаса чындап тартып алгамын,
ойнош ойнок алгамын,
окшош зордук кылгамын!"
Алмамбет туруп айкырат:
"Өзү боюӊду зордойсуӊ,
Текечини кордойсуӊ,
маа нек'ани кыласыӊ?
"'Катын алып бердим!'" деп,
"'Кайрылбаймын катынга-
катын жолдо болучу,
бала белде болучу,
Мен аттанып аа кетемин,
Ногойлордун Эр
Жамгырчы Султан бар,
аа жолдош боломун,
анда калган бир катын,
мен теӊдикте көнөмүн!'"
Сени-минен олутумда
бирге олтурсам,
Көк-алаӊды бербейсиӊ!
Көк-ала токпу эде?
Мен бир жылкыча жокпу эдем?
Мени жөйү жүрөт дейсиӊбе,
жөйүдөн өлөт дейсиӊбе?
Бир атты кандай менден аяйсыӊ-
Көк-аланыӊ тышы түк, ичи бок:
алал өлсө, бир казан эт,
арам өлсө, ит-минен кушка жем!
Көк-алача болбодум,
көӊүлүм калды Көкчөдөн!
Мен Манаска барбасам,
барып жолдош болбосом!
Манас акылына жеӊдирип,
ак сөзүнө көндүрүп,
аттанып сапар жүргөндө!"
Алмамбет
үчүн жүрдүм мен,
Эр Көкчөнүн жылкын алдым мен.
Эр Көкчө-минен урушуп,
кулдай болуп жулушуп
күрөӊ атын өлтүрдүм!
Кытайды кыргын кыламын,
Кызыл-баш журтун кыйнамын,

surağanda bérbegen,
Tékéçinen alğan dañ-minen,
altımış toğus mal-minen,
kara kuyruk nar-minen,
balaluu cuban küñ-minen-
oşu Kök-ala Almambét surağan,
surağanda aa bérbegen,
Almambét tarınğan,
oşu Kökçönün özü maktanğan
"Kök-alamdı aa bérbeymin!
Tékéçiden oynoş oynop alğamın,
çındasa çındap tartıp alğamın,
oynoş oynok alğamın,
okşoş zorduk kılğamın!"
Almambét turup aykırat:
"Özü boyuñdu zordoysuñ,
Tékéçini kordoysuñ,
maa nék'ani kılasıñ?
'"Katın alıp bérdim!"' dép,
'"Kayrılbaymın katınğa-
katın coldo boluçu,
bala bélde boluçu,
Mén attanıp aa kétemin,
Nogoylordun Ér
Camgırçı Sultan bar,
aa coldoş bolomun,
anda kalğan bir katın,
mén téñdikte könömün!"'
Séni-minen olutumda
birge oltursam,
Kök-alañdı bérbeysiñ!
Kök-ala tokpu éde?
Mén bir cılkıça cokpu édem?
Méni cöyü cüröt déysiñbe,
cöyüdön ölöt déysiñbe?
Bir attı kanday ménden ayaysıñ-
Kök-alanıñ tışı tük, içi bok:
alal ölsö, bir kazan ét,
aram ölsö, it-minen kuşka cém!
Kök-alaça bolbodum,
köñülüm kaldı Kökçödön!
Mén Manaska barbasam,
barıp coldoş bolbosom!
Manas akılına céñdirip,
ak sözünö köndürüp,
attanıp sapar cürgöndö!"
Almambét
üçün cürdüm mén,
Ér Kökçönün cılkın aldım mén,
Ér Kökçö-minen uruşup,
kulday bolup culuşup
küröñ atın öltürdüm!
Kıtaydı kırğın kılamın,
Kızıl-baş curtun kıynamın,

istedi ama bu da ona vermedi.
Tekeçi'den ün yaparak aldığı
altmış dokuz mal ile,
kara kuyruklu deve ile,
çocuklu cariye ile,
Kök-ala'yı istedi Almambet.
İstedi, öteki vermedi.
Almambet de darıldı.
Kökçö şöyle öğündü:
"Kök-ala'yı ona vermedim!
Tekeçi ile oynaş ettim,
hakkımdı onu ben aldım.
Onu kendime oynaş yaptım.
Böylece işte cebir kullandım!"
Almambet kalktı, haykırdı:
"Kendini övüyorsun,
Tekeçi'yi küçük düşürüyorsun,
bana ne etmiş olursun?
Bir kadını verince
o kadına dönmem geriye,
kadın yolda pek çoktur,
hepsinin karnında çocuk var.
Ata binip gideyim ben.
Nogayların bir Er
Camgırçı sultanı var,
ona yoldaş olurum ben,
orada bir kadın kaldı,
gider onu isterim ben.
Seninle bir yerde
oturduk ama
yine atı vermezsin!
Kök-ala'n doydu mu?
Ben bir ata değmez miyim?
Bana yaya yürü der misin?
Yaya yürü, öl der misin?
Bir atı benden nasıl esirgersin?
Kök-ala'nın dışı yün, içi bok.
Helal ölse bir kazan et.
Haram ölse köpeklere, kuşa yem!
Ben bir Kök-alaca'ya değmez miyim?
Darıldım Kökçö'ye!
Varıp Manas'a dönmezsem,
Manas'a yoldaş olmazsam, aşkolsun!
Manas'ın aklına uyacağım,
bilgili sözlerine güveneceğim
ata binip sefere çıktığımda."
"Ben, Manas, Almambet
için çıkmıştım,
Er Kökçö'nün sürüsünü aldım ben,
Er Kökçö ile kavga edip,
köleler gibi dövüştüm,
rahvan atını öldürdüm!
Çinlileri boğazladım ben,
Kızıl-baş yurdunu inlettim,

Ындынын журтун ийлатамын,	Indının curtun iylatamın,	Hintlinin yurdunu ağlattım hep,
Тежиктин элин тербендеймин!	Téciktin élin térbendeymin!	Tacik kavmini yere serdim!
Ак-падыша элине	Ak-padışa éline	Ak-padışa'nın milletine
оосы түктүү Оруска	oosı tüktüü Oruska	ağzı tüylü Rusların ben
ичерине аш койгон,	içerine aş koyğon,	önüne yiyecek aş koydum,
ар башына чаш койгон!	ar başına çaş koyğon!	Başının tüyü sık olan
Ак-падыша элине	Ak-padışa éline	Ak-padışa'nın kavmiyle
типти өзүм катылбаймын,	tipti özüm katılbaymın,	hiç bir vakit kavga etmem.
кешене бууган бел болдум:	késene buuğan bél boldum:	Kemerine bel oldum ben,
Ак-падыша элине	Ak-padışa éline	Ak-padışa'nın kavmiyle
урушпастан эл болдум!	uruşpastan él boldum!	vuruşmam, dargın yaşamam.
А жолборстой Падышам,	A colborstoy Padışam,	Kaplan doğan padişahım,
кайда камчың чабалбайт?	kayda kamçıñ çabalbayt?	kamçın nerelere varmaz?
Бастырсаң, жолуң коо-да жок,	Bastırsañ, coluñ koo-da cok,	Toprağının sonu yoktur!
Ак-падыша элине	Ak-padışa éline	Ak-padışa'nın kavmiyle
уруша-тугун жоо-да жок!	uruşa-tuğun coo-da cok!	vuruşacak millet yoktur!"
Манас Ак-падыша алдына,	Manas Ak-padışa aldına,	Ak-padışa'nın önünde
Манас арызын айтты дейт.	Manas arızın ayttı déyt.	Manas böylece arz etti.
Ак-падыша айтты дейт:	Ak-padışa ayttı déyt:	Ak-padışa ona dedi ki:
'Өңгө алыптын барына	'Öñgö alıptın barına	"Öbür alplerin hepsine,
кылбаганды кылгын!' дейт,	kılbağandı kılğın!' déyt,	ne yaparsan yap fakat
'Ашык барын атынба!	'Aşık barın atınba!	yiyecekleri mahvetme!
Ак-падыша журтуна	Ak-padışa curtuna	Ak-padışa'nın kavmiyle
түптү Манас катылба!	tüptü Manas katılba!	dargınlık çıkarma Manas!
Акылың чачып катылсаң,	Akılıñ çaçıp katılsañ,	Aklını kaçırıp kavga edersen
түптү маа тарында!	tüptü maa tarında!	sakın gelip bana kızma!
Аты жокко ат берсең	Atı cokko at bérseñ	Atsızlara et veren sen,
тону жокко тон берсең,	tonu cokko ton bérseñ,	elbisesizlere elbise veren,
ашы жокко аш берсең-	aşı cokko aş bérseñ-	aç kalanlara aş veren sen!
көкүрөк барда жөтөлөр-	kökürök barda cötölör-	Göğsü hastalar öksürür!
сени Кудай көтөрөр,	séni Kuday kötörör,	Tanrı seni yükseltir, bil,
буйрган даам ашатар,	buyrğan daam aşatar,	yiyecek aş da gönderir,
Кудай жүскө жашатар,	Kuday cüskö caşatar,	seni yüz sene yaşatır,
от жакалай баш берер,	ot cakalay baş bérer,	ocağının etrafına başlar gönderir.
өмрү узак жаш берер,	ömrü uzak caş bérer,	Sana uzun ömür verir,
бу дүнөө кештеп жүр!	bu dünöö késtep cür!	bu dünyaya kulak verme!
Менин ошу кебим эштип жүр!	Ménin oşu kébim éştip cür!	Dediğimi iyi işit!
Менин бу кебимди унуссаң,	Ménin bu kébimdi unussañ,	Dediğimi unutursan
жашыңда өлөрсүң, Манасым!	caşıñda ölörsüñ, Manasım!	genç ölürsün Er Manas!
Ар дүнөөнү жасаган,	Ar dünöönü casağan,	Bütün dünyayı yaratan
Ак-падыша дегени	Ak-padışa dégeni	adı Ak-padışa olan
Кудай үлкөн жасаган,	Kuday ülkön casağan,	hanı da Tanrı yükseltti,
Кудай Ак-падышаны зор кылган	Kuday Ak-padışanı zor kılğan!	onu da Tanrı yüceltti!
Ачуум келсе коркутамын,	Açuum kélse korkutamın,	Kızarsam ben, korkuturum hem.
Кытайдын юртун кыйнамын!	Kıtaydın yurtun kıynamın!	Çin halkını ezerim ben!
Ала-тоодай Эр Манас	Ala-tooday Ér Manas	Ala-dağ gibi Er Manas
Падыша-минен эл болсоң!	Padışa-minen él bolsoñ!	Bu padişah ile iyi geçin!
Айдай кашым кергемин!	Ayday kaşım kérgemin!	Ay gibi kaşımı çatarım!
Ак-падыша мен улук	Ak-padışa mén uluk	Ben ulu Ak-padışa,
эки кайш, бир тискин	éki kayş, bir tiskin	iki kayışla bir dizgini
Манастын өс колуна бергемин!'	Manastın ös koluna bérgemin!'	Manas'ın öz eline verdim!"
Манас үйгө барган соң,	Manas üygö barğan soñ,	Manas yurduna dönünce
атаккаси Жакып-бай	atakkasi Cakıp-bay	babası Cakıp-bay
тосуп чыкты Манасты:	tosup çıktı Manastı:	oğlu Manas'ı karşıladı:

'Ала-тоодай Манасым!	'Ala-tooday Manasım!	"Ala-dağ gibi yüce Manasım,
Кырк чоро үйгө келгенде,	Kırk çoro üygö kélgende,	kırk yiğidin eve döndüler,
үч айдан бери көрүнбей	üç aydan béri körünbey	sen üç aydır görünmedin,
кайда жүрдүң кулунум?'	kayda cürdüñ kulunum?'	nerede kaldın yavrucuğum?"
Асыл тууган Эр Манас	Asıl tuuğan Ér Manas	Asil doğan Er Manas
алдынан туруп айтты дейт:	aldınan turup ayttı déyt:	önünde durup dedi ki:
'Кан атам Жакып-бай,	'Kan atam Cakıp-bay,	"Han babacığım, Cakıp-bay,
Көкчөнүн бу жылкыны кууп алганда,	Kökçönün bu cılkını kuup alğanda,	Kökçö'nün sürüsünü alırken
көтүнүн келген куугунун	kötünün kélgen kuuğunun	arkamdan geleni
сайып салганда,	sayıp salğanda,	boğarken
алтын барын алганда,	altın barın alğanda,	hep altınları almıştım,
Кытайды кырып салганда,	Kıtaydı kırıp salğanda,	Çinlileri helak ettim,
Жолойду жолдон чапканда,	Coloydu coldon çapkanda,	Coloy'u yolda yağma ettim.
Жамгырчын жалындырып келгенде,	Camgırçın calındırıp kélgende,	Camgırçı'yı yalvarttım ben,
Агыш-минен Кожошту	Agış-minen Kocoştu	Agış ile Kocoş'u da
айдап алып келгенде,	aydap alıp kélgende,	önüme katıp götürdüm.
Аю-кем-минен Боо-бекти	Ayu-kém-minen Boo-békti	Ayu-kem ile Boo-bek'i de
айдап алып келгенде,	aydap alıp kélgende,	önüme katıp götürdüm.
Эгиш-минен Сегишти	Égiş-minen Ségişti	Egiş ile Segiş'i de
байлап алып келгенде,	baylap alıp kélgende,	bağlayıp getirdim.
Эр Көк-койон, Бай-мамат	Ér Kök-koyon, Bay-mamat	Kök-koyon'la Bay-mamat'ı
эрчип кошо келгенде,	érçip koşo kélgende,	yanıma katıp götürdüm,
ошунун Ак-кула атын жараттым,	oşunun Ak-kula atın carattım,	böylece atım Ak-kula'yı zayıflattım,
алыптыр барын бир оосума	alıptır barın bir oosuma	alplerin hepsini sözüme
караттым,	karattım,	tabi ettim.
алтындан курак курадым,	altından kurak kuradım,	Altından halı dokudum,
Ак-падыша улуктан	Ak-padışa uluktan	ulu Ak-padışa'ya gidip
барып кеңеш сурадым,	barıp kéñeş suradım,	ondan bir akıl sordum ben.
"Ак-кула атың ток болсун!	"Ak-kula atıñ tok bolsun!	"Atın her zaman tok olsun!
Менден, сенден улуу жок болсун!	Ménden, sénden uluu cok bolsun!	benden senden bir ulu kimse olmasın!
Саа кайры камчы чапканда	Saa kayrı kamçı çapkanda	Sana kamçı atan olursa,
Ак-падыша барында	Ak-padışa barında	ben Ak-padışa olup yaşadıkça
башын койдой кесип ал!	başın koydoy késip al!	başını koyun gibi kes al!
Канын кара суудай төгүп ал!	Kanın kara suuday tögüp al!	Kanını su gibi akıt gitsin!
Төгөрөк элдин барысын	Tögörök éldin barısın	Milletleri baştan başa,
Манас сен коркутуп алдың" деп,	Manas sén korkutup aldıñ" dép,	Manas sen korkuya saldın,
"Ак-падыша элиме	"Ak-padışa élime	bu Ak-padışa'nın kavmine sen
түптү Манас катылба!-	tüptü Manas katılba!-	sakın el süreyim deme.
О Манасым, уктуңбу?	O Manasım, uktuñbu?	Anladın mı, ey Er Manas?
Мениң элиме катылсаң,	Méniñ élime katılsañ,	Kavmime bir dokunursan
батам урар Манасты!"	batam urar Manastı!"	bedduam seni mahveder!" dedi.
Дүүм алыптан корукпаймын,	Düüm alıptan korukpaymın,	Hiç bir alpten korkmam ben,
баягыдай жортпой-мун!	bayağıday cortpoy-mun!	eskisi gibi düşman çıkmam ben artık.
Кайыптын кысын Кара-бөрүк	Kayıptın kısın Kara-börük	Kayıp'ın kızı Kara-börük'ü
кармап алдым таладан:	karmap aldım taladan:	yakaladım ovadan,
Шооруктун кысын Акылай	Şooruktun kısın Akılay	Şooruk'un kızı Nakılay'ı
олжолоп алдым коргондон-	olcolop aldım korğondon-	ganimet aldım bir kaleden.
кысалгандай болбодум,	kısalğanday bolbodum,	Henüz hiç bir kız almadım,
кысы койнун көрбөдүм!	kısı koynun körbödüm!	hiç bir kız koynu görmedim,
Кана ата Жакып-кан,	Kana ata Cakıp-kan,	Cakıp Han benim han babam,
аргымак атын тистеткин,	arğımak atın tistetkin,	cins bir at koştur,
атtанып кысты истеткин!	attanıp kıstı istetkin!	bin bu ata bana kız bul!
Мен жакшы катын алайын,	Mén cakşı katın alayın,	Güzel bir kadın alayım,
кысы койнун көрөйүн!'	kısı koynun köröyün!'	bir kız koynu göreyim!"

Аттанып чыктың, Жакып-бай	Attanıp çıktıñ, Cakıp-bay	Cakıp-bay ata atıldı,
кысты таппай жүрет, дейт,	kıstı tappay cüret, déyt,	yolda hiç bir kız bulmadı,
кыдырып келе жатат, дейт.	kıdırıp kéle catat, déyt.	bütün yurdunu dolaştı.
Бакырып үнүн майтырган,	Bakırıp ünün maytırğan,	Yüksek sesle bağırarak
көп койду жөйү кайтырган	köp koydu cöyü kaytırğan	sürüleri ağıla güden
койчу таска туш болду.	koyçu taska tuş boldu.	bir kel çobana rast geldi.
Койчу адам тас чакырат:	Koyçu adam tas çakırat:	Koyun çobanı dedi ki:
'О Жакып-бай, токтой тур!	'O Cakıp-bay, toktoy tur!	"Hey Cakıp-bay dur biraz!
Сен кара киш бөрүгүң кар кылып,	Sén kara kiş börügüñ kar kılıp,	Kara kalpağına kar yağdırmış,
кайдан жаның кор кылып,	kaydan canıñ kor kılıp,	yüreğin neden yanık
караңыда кантып жүрөсүң?	karañıda kantıp cürösüñ?	karanlıkta dolaşırsın?
Сен түлкү бөрүк суу кылып	Sén tülkü börük suu kılıp	Tilki kalpağın ıslanmış
түндө кантып жүрөсүң?	tündö kantıp cürösüñ?	gece neden dolaşırsın?
Батыр Манас уулуң бар,	Batır Manas uuluñ bar,	Oğlun Er Manas var senin.
бу Манастын барында	bu Manastın barında	Oğlun Er Manas yaşarken
аттан жөйү болдуңбу?-	attan cöyü bolduñbu?-	sen yaya mı kaldın nedir?
Атты истеп жүрдүңбү?	Attı istep cürdüñbü?	Atını mı arıyorsun?
Бу Манастын барында	Bu Manastın barında	Oğlun Er Manas yaşarken
тондон кемчил болдуңбу?-	tondon kémçil bolduñbu?-	elbisesiz mi kaldın sen?
Тонду истеп жүрдүңбү?	Tondu istep cürdüñbü?	Elbise mi arıyorsun?
Батыр Манас барында	Batır Manas barında	Oğlun Er Manas yaşarken
аштан ачка болдуңбу?-	aştan açka bolduñbu?-	açlık mı çekiyorsun sen?
Ашты истеп келдиңби?'	Aştı istep kéldiñbi?'	Kendine aş mı arıyorsun?"
'Жөйү баскан ала-сын!-	'Cöyü baskan ala-sın!-	"Çıplak ayak deli çocuk!
Мени кайда көргөн бала-сын?'	Méni kayda körgön bala-sın?'	Sen beni nerede gördün?"
'Жакып-бай, сени мурун көрбөдүм,	'Cakıp-bay, séni murun körbödüm,	"Cakıp-bay, seni önceden görmedim
кой кайтардым бурактан,	koy kaytardım buraktan,	çayırlarda sürü güttüm,
даңкыңды уктум ырактан-	dañkıñdı uktum ıraktan-	namını uzaktan işittim,
келбетиңнен таныдым,	kélbetiñnen tanıdım,	yüzünü bilmeden tanıdım,
сумбатыңнан таныдым.'	sumbatıñnan tanıdım.'	yüce boyundan anladım."
'Батыр Манас барында	'Batır Manas barında	"Er Manas'ın varlığında,
аттан жөйү болбодум,	attan cöyü bolbodum,	ben hiç yaya gezmedim,
атты истеп келбедим.	attı istep kélbedim.	at aradığım yok benim,
Аштан ачка болбодум,	Aştan açka bolbodum,	asla açlık çekmedim ben,
ашты истеп келбедим.	aştı istep kélbedim.	aş aradığım yok benim,
Тондон кемчил болбодум,	Tondon kémçil bolbodum,	hiç elbisesiz kalmadım,
тонду истеп келбедим.	tondu istep kélbedim.	kürk aradığım yok benim.
Батыр Манас бу балам	Batır Manas bu balam	Bahadır Manas oğlum
ак сакалдан ат алды,	ak sakaldan at aldı,	ak sakal babasından at aldı,
Ак-падыша алдына	Ak-padışa aldına	Ak-padışa'ya giderek
Манас барып бат'алды.	Manas barıp bat'aldı.	onun duasını aldı.
"Батасынан тойдум!" дейт,	"Batasınan toydum!" déyt,	"Duasına doydum!" dedi,
"Көп жортконум койдум!" дейт,	"Köp cortkonum koydum!" déyt,	"Yola çıkmalardan vazgeçtim!" dedi,
"Жыргаганды чалгыча,	"Cırğağandı çalğıça,	"Çalıp söylemek isterdim ben,
күйөлөп сулуу катын алгыча,	küyölöp suluu katın alğıça,	güzel bir kızla evlenip
ар жыргалды көргүчө!"	ar cırğaldı körgüçö!"	bütün zevkleri tatmak isterim!"
Ак-кула атты тистетти,	Ak-kula attı tistetti,	Atı Ak-kula'yı dizginletip
маа кысты истетти.	maa kıstı istetti.	beni kız aramağa gönderdi.
Ичериме тус истеп,	Içerime tus istep,	Aşa tuz aramak için,
Манастын аларына кыс истеп,	Manastın alarına kıs istep,	Manas'a kız bulmak için
кара киш бөркүм кар кылдым,	kara kiş börküm kar kıldım,	samur kalpağım karlandı,
түлкү бөркүм суу кылдым.	tülkü börküm suu kıldım.	tilki kalpağım ıslandı.
Кыс таб'албай бу жерде	Kıs tab'albay bu cérde	Bu yerde hiç bir kız bulmadım
кайдан жаныма зар кылдым?'	kaydan canıma zar kıldım?'	canıma o kadar zar kıldım!"

Койчу бу сөсүн эште'ди,	Koyçu bu sösün éşte'di,	Çoban bu sözü duyunca,
Жакып-байга айтты, дейт:	Cakıp-bayğa ayttı, déyt:	Cakıp-bay'a dedi ki:
'О Жакып-бай, атеке,	'O Cakıp-bay, ateke,	"Ey Cakıp-bay Han atamız,
жалчылыктан алганым	calçılıktan alğanım	köle hizmeti olarak,
жаңыс менин бос токтум,	cañıs ménin bos toktum,	bir tek ak kuzum var benim,
токтумду кармап сойоюн!	toktumdu karmap soyoyun!	bu ak kuzuyu keserek
Саа биширип берейин!	Saa bişirip béreyin!	sana hazırlayacağım.
Оң батаңды берип кет!	Oñ batañdı bérip két!	Hayır duanı isterim.
Кыстын жөнүн билемин.	Kıstın cönün bilemin.	Güzel bir kız biliyorum,
Темир-кандын кысы Каныкей	Témir-kandın kısı Kanıkéy	Temir Han'ın kızı Kanıkey
Манаска теңтиш кыс эде:	Manaska téñtiş kıs éde:	Manas'a denk bu kız işte,
жекен барындай желпинген,	céken barınday célpingen,	rüzgarda saz gibi sallanır,
жес жыгадай жеңилген,	cés cığaday céñilgen,	gelinler gibi süslüdür.
алтындан сөкө кагычы,	altından sökö kağıçı,	Kulağında altın küpe,
кайн атасы Жакып-канга жагычы,	kayn atası Cakıp-kanğa cağıçı,	kayın pederi Cakıp Han beğenirse
жакшы келин болочу;	cakşı kélin boloçu;	çok güzel bir gelindir o.
кайн эне Багды-дөөлөт байбиче-	kayn éne Bagdı-döölöt baybiçé-	Kayın ana Bagdı-döölöt baybiçe,
күмүштөн иймек кагычы-	kümüştön iymek kağıçı-	kulağında gümüş küpe,
байбичеге жагычы,	baybiçege cağıçı,	kayın ana beğenirse
жакшы келин болочу!	cakşı kélin boloçu!	pek güzel bir gelindir o!
Ошу кеш курчаган белинде,	Oşu kéş kurçağan bélinde,	Belinde sıkı bir kemer,
ошу Темир-кандын элинде	oşu Témir-kandın élinde	Temir Han'ın halkı içinde biri vardır.
Темир-кандын тилин сүүлөп туручу,	Témir-kandın tilin süülöp turuçu,	Temir Han'ın sözcüsüdür,
ошу аккан сууну сузучу,	oşu akkan suunu suzuçu,	akar sudan su çeker,
Темир-кандын бере турган төрөлүк,	Témir-kandın bére turğan törölük,	Temir Han ona beylik verecek,
бербегенде бузучу,	bérbegende buzuçu,	vermezse bozucu olur.
көк-ала сакал Меңди-бай-	kök-ala sakal Méñdi-bay-	Kır sakallı Mendi-bay
бузукка тууган кул эде!	buzukka tuuğan kul éde!	fesatlık için doğmuştur!
Темир-кан-минен Жакып-кан	Témir-kan-minen Cakıp-kan	Temir Han ile Cakıp Han
кудалашып турганда,	kudalaşıp turğanda,	helalleşirken,
Манас койнуна келгенде,	Manas koynuna kélgende,	Manas'la kucaklaşırken
Меңди-бай бузар барыңды:	Méñdi-bay buzar barıñdı:	Mendi-bay bozmağa kalktı.
сениң бастырган жолун коо кылып	séniñ bastırğan colun koo kılıp	O senin bastığın yolu kurutur.
Манас-минен Темир-кан,	Manas-minen Témir-kan,	Er Manas ile Temir Han
өзүнүң атасы Жакып-кан,	özünüñ atası Cakıp-kan,	bir de babası Cakıp Han,
кайн атасы Темир-кан,	kayn atası Témir-kan,	kayın pederi Temir Han,
үчөө энди жоо кылар-	üçöö éndi coo kılar-	üçünü birden düşman kılar.
ошу жергка азыр бол!'	oşu cérgka azır bol!'	Onun için çok dikkatli ol!"
Оң батасын берди дейт,	Oñ batasın bérdi déyt,	Ona böyle dua etti.
Темир-канга барды дейт.	Témir-kanğa bardı déyt.	Sonra Temir Han'a vardı,
Көк-ала сакал Меңди-бай	Kök-ala sakal Méñdi-bay	kır sakallı Mendi-bay da
көрө койду Жакыпты.	körö koydu Cakıptı.	uzakdan Cakıp'ı gördü.
Атка минип желди дейт,	Atka minip céldi déyt,	Ata atlayıp seğirtti
Жакыпты жанына келди дейт.	Cakıptı canına kéldi déyt.	Cakıp-bay'ın yanına geldi,
Желип келди жанына,	Célip kéldi canına,	yanıbaşına sokularak
Жакып-канга айтты дейт:	Cakıp-kanğa ayttı déyt:	Cakıp Han'a şöyle dedi:
'Сен айгаш атың арытып,	'Sén ayğaş atıñ arıtıp,	"Sen aygaş atını yorarak,
аягы алтын-минен чарытып,	ayağı altın-minen çarıtıp,	ayağını altınla çarıklayıp,
төгөрөк журтун аралап,	tögörök curtun aralap,	yurdun etrafını dolaşıp
кайдан келген сен чалсың,	kaydan kélgen sén çalsıñ,	nerelerden geliyorsun?
кайда барган сен чалсың?	kayda barğan sén çalsıñ?	Nereye gidersin ihtiyar?
Алдыңгы эрдиң кезерет,	Aldıñgı érdiñ kézeret,	Alt dudağın sarkmış senin,
кызыл өңүң бозорот,	kızıl öñüñ bozorot,	kızıl yüzün de bozulmuş,
сен жайын жоо алып	sén cayın coo alıp	yazın düşmanın aldığı

жабыгып жүргөн чалсыңбы,
кышын малын жут алып
жутап жүргөн чалсыңбы?
Айдаган малын буталып
селбик сурап келдиңби?'
'Мен жайын жоо алып
жабыкканым түпту жок,
кышын малын жут алып
жутап келип жүрбөймүн,
айдаган малын буталып
селбик сурап жүрбөймүн.
Менин батыр Манас балам бар-
Кайыптын кысын Кара-бөрүк
кармап алган таладан,
Шооруктун кызын Накылай
олжолоп алды коргондан-
кыс алгандай болгон жок,
кысы койнун көргөн жок!
Айгаш атым тистеттим,
Манаска бир сулуу кыс истеттим-
чалдыр-чулдур сүүлөгөн
тилин адам билбеген
Кытайдын журтун кыдырдым,
андан бир кыс таппадым;
кетменин талга саптаган,
кер эшегин аргымак
аттай мактаган,
загыра наны койнуна,
айры, кетмен мойнуна
Сарттын журтун кыдырдым,
батыр Манас уулума
андан сулуу таппадым;
Жалпак-тоо чыгып жайлаган,
чочконун санын кесип алып
канжыгага байлаган,
төгөрөк калпак, чоктуу бөрүк
Калмактын журтун кыдырдым,
батыр Манас уулума
андан сулуу таппадым;
Калчанын журтун кыдырдым,
андан сулуу таппадым;
Кызыл-баш журтун кыдырдым,
андан сулуу таппадым;
суу башында үй бар,
үй башында бий бар
Кыргыстын журтун кыдырдым,
андан сулуу таппадым;
Ындынын журтун кыдырдым,
андан сулуу таппадым;
Тежиктин журтун кыдырдым,
андан сулуу таппадым;
Алыптын журтун айдадым,
андан сулуу таппадым;
Казактын журтун карчадым,

cabığıp cürgön çalsıñbı,
kışın malın cut alıp
cutap cürgön çalsıñbı?
Aydağan malın butalıp
sélbik surap kéldiñbi?'
'Mén cayın coo alıp
cabıkkanım tüptü cok,
kışın malın cut alıp
cutap kélip cürböymün,
aydağan malın butalıp
sélbik surap cürböymün.
Ménin batır Manas balam bar-
Kayıptın kısın Kara-börük
karmap alğan taladan,
Şooruktun kızın Nakılay
olcolop aldı korğondan-
kıs alğanday bolğon cok,
kısı koynun körgön cok!
Ayğaş atım tistettim,
Manaska bir suluu kıs istettim-
çaldır-çuldur süülögön
tilin adam bilbegen
Kıtaydın curtun kıdırdım,
andan bir kıs tappadım;
kétmenin talğa saptağan,
kér eşegin arğımak
attay maktağan,
zağıra nanı koynuna,
ayrı, kétmen moynuna
Sarttın curtun kıdırdım,
batır Manas uuluma
andan suluu tappadım;
Calpak-too çığıp caylağan,
çoçkonun sanın késip alıp
kancığağa baylağan,
tögörök kalpak, çoktuu börük
Kalmaktın curtun kıdırdım,
batır Manas uuluma
andan suluu tappadım;
Kalçanın curtun kıdırdım,
andan suluu tappadım;
Kızıl-baş curtun kıdırdım,
andan suluu tappadım;
suu başında üy bar,
üy başında biy bar
Kırgıstın curtun kıdırdım,
andan suluu tappadım;
Indının curtun kıdırdım,
andan suluu tappadım;
Téciktin curtun kıdırdım,
andan suluu tappadım;
Alıptın curtun aydadım,
andan suluu tappadım;
Kazaktın curtun karçadım,

fakir bir ihtiyar değil misin?
Kışın malını kar alan,
karda yürüyen ihtiyar değil misin?
Sürüsünü kaybedip,
sadaka istemeğe gelmedin mi?"
Ben yazın düşmanın aldığı
bir dilenci değilim.
Kışın malını kar alan
karda yürüyen değilim.
Sürüsünü kaybedip,
sadaka istemeğe gelmedim.
Benim bahadır oğlum Manas var,
Kayıp'ın kızı Kara-börük'ü
bir ovada esir aldı.
Şooruk'un kızı Nakılay'ı
bir kaleden esir aldı.
Fakat o hiç evlenmedi,
hiç kız koynunda yatmadı!
Bal rengi atıma bindim,
Manas'a tatlı bir kız arıyorum.
Çaldur çuldur ederek
anlaşılmaz bir dil konuşan
Çin yurdunu dolaştım ben.
Orada bir kız bulamadım,
çapaya söğütten sap takıp
inatçı eşeğini cins atmış
gibi metheden,
koynunda ekmek taşıyan,
boynuna çift çapa asan
Sartların yurdunu dolaştım ben.
Bahadır Manas oğluma
orada da güzel bulamadım.
Dümdüz dağlarda yazlayan
domuzun etini kesip
eğerlerine bağlayan
tekerlek kalpaklı, püsküllü başlıklı,
Kalmuk yurdunu dolaştım.
Bahadır Manas oğluma
orada da güzel bulamadım.
Kalça yurduna da gittim,
orada da güzel bulamadım.
Kızıl-baş ilini dolaştım,
orada da güzel bulamadım.
Su başında evi olan
ev başında beyi olan
Kırgız yurdunu dolaştım,
orada da güzel bulamadım.
Sonra Hint yurduna gittim,
orada da kız bulamadım.
Tacik yurduna da gittim
orada da kız bulamadım.
Alpler yurduna da vardım,
orada da kız bulamadım.
Oradan Kırgız yurduna gittim,

андан сулуу таппадым!	andan suluu tappadım!	hiç bir yerde kız bulamadım.
Алда Кудай жарында,	Alda Kuday carında,	Tanrı'nın yardımı ile
Ак-падыша барында,	Ak-padışa barında,	Ak-padişa'nın ömrü uzun olsun,
ак сакалдан ат алган	ak sakaldan at alğan	ak sakaldan at aldı,
Падышадан бат' алган,	Padışadan bat' alğan,	padişahdan dua aldı,
Ак-кула ат ток болгон!	Ak-kula at tok bolğon!	Ak-kula atı doydu.
Ак-падышадан бат' алган соң,	Ak-padışadan bat' alğan soñ,	Ak-padişa'nın duasını aldıkdan sonra
Манаска кеп айтар	Manaska kép aytar	Manas'a söz söyleyecek
киши жок болгон!	kişi cok bolğon!	kimse çıkmadı.
Темир-кан деген кан бар,	Témir-kan dégen kan bar,	Temir Han adlı bir han varmış,
ашка салган тузу бар,	aşka salğan tuzu bar,	aşa katacak tuzu varmış
Каныкей деген кысы бар:	Kanıkéy dégen kısı bar:	bir de Kanıkey adlı bir kızı varmış.
күрөкө кийсе, жеңдеш дейт,	kürökö kiyse, céñdeş déyt,	Zırhını giyince boyu onunla birmiş.
ол Каныкей деген кыс	ol Kanıkéy dégen kıs	Ol Kanıkey denen kız da
бу Манаска теңдеш дейт-	bu Manaska téñdeş déyt-	oğlum Manas'a denk imiş!
Каныкейге жуучу түшө келдим!'	Kanıkéyge cuuçu tüşö kéldim!'	Kanıkey'i istemeğe geldim!
Көк-ала сакал Меңди-бай	Kök-ala sakal Méñdi-bay	Kır sakallı Mendi-bay da
минген атын бура'ди,	mingen atın bura'di,	bindiği atı döndürdü,
Темир-кандын үйүнө	Témir-kandın üyünö	Temir Han'ın evine doğru
желип келип түштү дейт,	célip kélip tüştü déyt,	koştu, sonra attan indi,
Темир-канга айтты дейт:	Témir-kanğa ayttı déyt:	Temir Han'a şöyle dedi:
'Тербенбегин Темир-кан,	'Térbenbegin Témir-kan,	"Sakın kızma, ey Temir Han,
айылыңдын кашында,	ayılıñdın kaşında,	yurdunun kenarında hem
бос дөбөнүн башында	bos döbönün başında	boz tepenin başında
ак-сакалдуу Жакып-кан	ak-sakalduu Cakıp-kan	ak sakallı Cakıp Han var.
айдап келген малы жок,	aydap kélgen malı cok,	Ardında sürü filan yok.
артынып келген булу жок,	artınıp kélgen bulu cok,	Ardında parası pulu da yok.
жумшап келген кулу жок-	cumşap kélgen kulu cok-	Kul, köle de getirmiyor.
"Атка минип желдим" дейт,	"Atka minip céldim" déyt,	Ata bindim koşup geldim, diyor,
"Каныкейге жуучу түшө	"Kanıkéyge cuuçu tüşö	Kanıkey'i istemeye
келдим!" дейт.	kéldim!" déyt.	geldim, diyor!
Мундай кордук болорбу,	Munday korduk bolorbu,	Bu bir hakaret değil mi?
мундай зордук болорбу?	munday zorduk bolorbu?	Bu bir cebir değil midir?
Дайранын башын бургун!	Dayranın başın burğun!	Nehrin başından geri çevir
Куру келген куданы	Kuru kélgen kudanı	eli boş gelen bu talibi!
кулдарыңа урдургун!'	kuldarıña urdurğun!'	Kullarına dayak attır!"
Анда Темир-кан айтты дейт:	Anda Témir-kan ayttı déyt:	Temir Han ona dedi ki:
'Көк-ала сакал Меңди-бай,	'Kök-ala sakal Méñdi-bay,	"Ey kır sakallı Mendi-bay:
бузукка тууган кулудан	buzukka tuuğan kuludan	Ara bozmak için doğan kul,
бузугуңа кирбеймин!	buzuğuña kirbeymin!	fesadına girmem ben.
Оң жактагы жоролор,	Oñ caktağı corolor,	Sağ yanında yoldaşları,
сол эшиктен чоролор,	sol éşikten çorolor,	sol yanında yiğitleri,
чын Жакып-кан ол болсо,	çın Cakıp-kan ol bolso,	Cakıp Han'ın, gelen o ise,
батыр Манас уулу бар!-	batır Manas uulu bar!-	bahadır Manas oğlu var!
Башына кийген бөрүгү!	Başına kiygen börügü!	Başına giydiği börüğü var!
"Төгөрөктөн көп алыпты	"Tögöröktön köp alıptı	Etrafında bir çok alp var.
кырамын!" десе, эрки бар!-	kıramın!" dése, érki bar!-	Yeneyim dese kuvveti var!
Батыр Манас уулу бар!	Batır Manas uulu bar!	Bahadır Manas oğlu var!
Оң жактагы жоролор,	Oñ caktağı corolor,	Sağ yanında yoldaşları,
сол жактагы чоролор,	sol caktağı çorolor,	sol yanında yiğitleri,
атынан көтөрүп алыңар!	atınan kötörüp alıñar!	attan indirip alın,
Аягын жерге тийгиспей	Ayağın cérge tiygispey	ayağı yere değmesin.
атынан көтөрүп алыңар!	atınan kötörüp alıñar!	Attan indirip alın!
Калың төшөк салыңар!	Kalıñ töşök salıñar!	Kalın döşekler serin!

Багылан койдун аш биширип
нарын тартып бериңер!
Байтал беден бал кымыс,
бал чайкатып алыңар!
Чынжырдуу кесе чыны аяк
чырмалтып аяк сунуңар!
Суусунун жакшы кандырып
калың төшөк салыңар!
Жабууну жылу жабыңар!
Тынш уктатып коюңар!
Таң агарып атканда,
ободон жылдыс батканда,
күн мурдуна тийгенде,
ойготуп алып сурайн!
Ал атына мингисип
алып дөңгө чыгайн!
Жакшы жатык кеп айсса,
жакшы жооп берейн!
Жаман катуу кеп айсса,
жаман жооп берейн!'
Айтканындай кылды дейт,
эртен-минен турду дейт,
чылапчынды койду дейт,
жүсүн-колун жууду дейт,
суусунун жакшы кандырып
эн жерге барды дейт.
Жакып-кандан Темир-кан
барып кеп сурады дейт:
'Ала-тоодай Жакып-кан,
азгансып кантып жүрөсүң?
Көк-ала сакал Меңди-бай
бузукка тууган киши-де:
"Саска желип кирбе!" деп
менин турган төрөлүк
бербегенде бузучу,
бузук-бузук кеп айтты.
Бузугуна кирбедим-
келип сенден кеңеш сурадым.'
Анда айтты Жакып-кан:
'Менин келген жолуп сурасаң,
менин кебимди эшитсең-
башы кара, бут айры
адамсат бу журттан
анын барын кыдырдым:
Батыр Манас уулума
түптү сулуу таппадым!
Жасаганы жарай-ок дейт,
алтын иймек каккыдай,
кайн атасы мен Жакып
макылыгы жаккыдай,
маа жакшы келин болгудай
Каныкей кысың бар-ок дейт:
"Элчиликка өлүм жок,
жуучулукка кордук жок!"

Bağılan koydun aş bişirip
narın tartıp bériñer!
Baytal beden bal kımıs,
bal çaykatıp alıñar!
Çıncırduu kése çını ayak
çırmaltıp ayak sunuñar!
Suusunun cakşı kandırıp
kalıñ töşök salıñar!
Cabuunu cılu cabıñar!
Tınş uktatıp koyuñar!
Tañ ağarıp atkanda,
obodon cıldıs batkanda,
kün murduna tiygende,
oyğotup alıp surayn!
Al atına mingisip
alıp döñgö çığayn!
Cakşı catık kép ayssa,
cakşı coop béreyn!
Caman katuu kép ayssa,
caman coop béreyn!'
Aytkanınday kıldı déyt,
érten-minen turdu déyt,
çılapçındı koydu déyt,
cüsün-kolun cuudu déyt,
suusunun cakşı kandırıp
en cérge bardı déyt.
Cakıp-kandan Témir-kan
barıp kép suradı déyt:
'Ala-tooday Cakıp-kan,
azğansıp kantıp cürösüñ?
Kök-ala sakal Méñdi-bay
buzukka tuuğan kişi-de:
"Saska célip kirbe!" dép
ménin turğan törölük
bérbegende buzuçu,
buzuk-buzuk kép ayttı.
Buzuğuna kirbedim-
kélip sénden kéñeş suradım.'
Anda ayttı Cakıp-kan:
'Ménin kélgen colup surasañ,
ménin kébimdi éşitseñ-
başı kara, but ayrı
adamsat bu curttan
anın barın kıdırdım:
Batır Manas uuluma
tüptü suluu tappadım!
Casağanı caray-ok déyt,
altın iymek kakkıday,
kayn atası mén Cakıp
makılığı cakkıday,
maa cakşı kélin bolğuday
Kanıkéy kısıñ bar-ok déyt:
"Élçilikka ölüm cok,
cuuçulukka korduk cok!"

Büyük bir koyun pişirin,
misafire ikram edin.
Bal ile genç kısrak kımızı
güzelce karıştırılsın!
Kenarlı çini kase ile
eğilerek sunun ona.
Susuzluğunu bir güzel kandırın,
kalın döşekler yayın,
üstünü sessizce örtün,
rahat uyutun,
tan yeri ağarıp
gökte yıldızlar sönerken
gün onun yüzüne doğarken
uyandırıp görüşürüz.
Onu al ata bindirip
tepeye götüreceğim,
güzel şeyler söyler ise
güzel cevaplar veririm!
Fakat fena şeyler söyler ise
fena da cevaplar veririm!"
Emir edileni yaptılar.
Sabah erken kalktı o,
önüne leğen koydular,
elini yüzünü yıkadı,
içeceğini bol içti,
beklenilen yere gitti.
Temir Han yaklaşıp sordu,
Cakıp Han'ın dilediğini:
"Ala-dağ gibi koca Cakıp Han,
neden atlı dolaşıyorsun?
Kır sakallı Mendi-bay, bir
ara bozan köledir, bil.
Bataklığa at sürme der.
İsteyip verdiğim şeyi
bozar o, vermek istemez,
kavga çıkaran sözler söyler,
fakat ben ona aldanmam,
kendim geldim görüşmeğe."
Cakıp Han da şöyle dedi:
"Geldiğim yolu soruyorsan
dinle anlatayım sana.
Başı kara iki ayaklı,
adam oğlu yurtlarını
baştan başa dolaştım ben,
bahadır oğlum Manas'a
bir tane kız bulamadım.
Pek münevver pek yüksek,
kulağı altın küpeli,
ben kayın babası ağzından,
pek methedilmeye yakışan,
bana layık gelin olan
Kanıkey adlı kızın varmış.
Elçiye zeval olmaz,
kız isteyene hakaret olmaz,

Каныкейге келдим мен,	Kanıkéyge kéldim mén,	ben de Kanıkey'e geldim,
жуучу түшө келдим мен,	cuuçu tüşö kéldim mén,	onu istemeğe geldim.
татасыңбы бу тусуңду?	tatasıñbı bu tusuñdu?	Tadar mısın sen bu tuzu
Бересиңби бу Манаска кысыңды?'	Béresiñbi bu Manaska kısıñdı?'	verir misin Manas'a kızı?"
Темир-кан туруп мына айтты:	Témir-kan turup mına ayttı:	Temir Han kalktı dedi ki:
'А Жакып-кан, тарынба!	'A Cakıp-kan, tarınba!	"Cakıp Han sakın darılma!
Сенин балаң бу Манас	Sénin balañ bu Manas	Senin oğlun bu Manas
кудасы-минен кууша берет дебейби?	kudası-minen kuuşa béret débeybi?	sağdıcıyla vuruşuyor, öyle değil mi?
Досу-минен доолаша берет дебейби?	Dosu-minen doolaşa béret débeybi?	Dostuyla dövüşüyor, öyle değil mi?
Карындаш-минен кармаша берет дебейби?	Karındaş-minen karmaşa béret débeybi?	Kardeşiyle dalaşıyor, öyle değil mi?
Сенин балаң бу Манас	Sénin balañ bu Manas	Senin oğlun bu Manas
көп жортучу дебейби?	köp cortuçu débeybi?	orada burada sürtüyor, öyle değil mi?
Ак-куланын куйругун бууат дейт,	Ak-kulanın kuyruğun buuat déyt,	Atının kuyruğunu bağlayıp
төгөрөк жылкы койбой кууат дейт.	tögörök cılkı koyboy kuuat déyt.	hep atları toparlayıp alıyor.
Алыптар-минен алышып,	Alıptar-minen alışıp,	Alpler ile çarpışıyor,
батырлар-минен сайышып,	batırlar-minen sayışıp,	bahadırlarla savaşıyor,
көкүрөк-минен эриничи келген Ак-кула	kökürök-minen ériniçi kélgen Ak-kula	göğüs gererek koşan Ak-kula'yı
көлдөнөн окко жактырып,	köldönön okko çaktırıp,	çapraz gelen oklardan kaçırıyor,
жакасы алтын ак күбө	cakası altın ak kübö	yakası altın ak zırhını
жакалашып жоога жырттырып,	cakalaşıp cooğa cırttırıp,	boğazlaşıp düşmana yırttırıyor.
бүрөнүн алыптан өлүп калбайбы?	bürönün alıptan ölüp kalbaybı?	Bir alp elinde ölmez mi o?
Менин жаңыс кысым Каныкей	Ménin cañıs kısım Kanıkéy	Biricik kızım Kanıkey
бир түндүктөн күн көргөн,	bir tündüktön kün körgön,	yalnız bacadan gün gördü,
бир түтүктөн суу ичкен,	bir tütüktön suu içken,	suyu yalnız evde içti.
жоргодон талдап бос минген,	corğodon taldap bos mingen,	Seçilmiş atlara bindi.
арактан талдап бал ичкен,	araktan taldap bal içken,	Uzaktan gelme bal yedi,
желбегей желге чыкпаган,	célbegey célge çıkpağan,	ince elbise ile rüzgara çıkmadı.
жел салкынын көрбөгөн,	cél salkının körbögön,	Soğuk nedir hiç bilmedi,
түндө эшикке чыкпаган,	tündö éşikke çıkpağan,	hiç gece kapıya çıkmadı.
түнөгөн ашты ичпеген,	tünögön aştı içpegen,	Dünden kalma yemek yemedi.
жаңыс кысым Каныкей	cañıs kısım Kanıkéy	Biricik kızım Kanıkey
кара кийип калбайбы?	kara kiyip kalbaybı?	karalar giyip kalmaz mı?
Жортучусун койдурсун!-	Cortuçusun koydursun!-	Yurt gezmekten vazgeçsin,
Анан кысымды беремин.	Anan kısımdı béremin.	kızımı ona vereyim.
Атышканын койдурсун!	Atışkanın koydursun!	Ok atmaktan vazgeçsin,
Чабышканын койдурсун!	Çabışkanın koydursun!	çarpışmaktan vazgeçsin,
Сайышканын койдурсун!-	Sayışkanın koydursun!-	bıçaklamadan vazgeçsin,
Анан кысымды беремин!	Anan kısımdı béremin!	kızımı ona vereyim.
Атышканын койбосо,	Atışkanın koyboso,	Ok atmaktan vazgeçmese,
чабышканын койбосо,	çabışkanın koyboso,	öldürmekten vazgeçmese,
сайышканын койбосо,	sayışkanın koyboso,	saplamaktan vazgeçmese,
түптү кысым бербеймин!'	tüptü kısım bérbeymin!'	kızımı asla vermem!"
Алачыктай Жакып-кан,	Alaçıktay Cakıp-kan,	Yurt gibi koca Cakıp Han
Ала-тоодай Жакып-кан,	Ala-tooday Cakıp-kan,	Ala-dağ gibi yüce Cakıp Han,
Жакып-кан үрпөйдү дейт	Cakıp-kan ürpöydü déyt	Cakıp Han öfkelenmişti,
ачуу жаман келди дейт:	açuu caman kéldi déyt:	hiddetinden ateş saçıp:
'Темир-кан, э Темир-кан,	'Témir-kan, é Témir-kan,	"Temir Han, vay Temir Han,
менин кабактагы какчыган богун кемирген,	ménin kabaktağı kakçığan boğun kémirgen,	benim dağ kenarındaki bokumu kemiren
мен Манаска барбасам!	mén Manaska barbasam!	ben Manas'a varmazsam!
Барып кабар айтпасам!	Barıp kabar aytpasam!	Varıp haber vermezsem!
Саска желе..., Темир-кан!	Saska céle..., Témir-kan!	Bataklığa yürü Temir Han!

Манас кызылдан желек алычы,
кыр жагына чыгычы,
кыйкырып Манас сайычы,
сураса бербес Каныкей,
ач билектен алычы
ат көтүнө салычы
олжо жесирин кылычы,
анда алың неге жетет?
Куймалуу жүгөн кашкасында-
Ак-падыша элинен
бөлөк башкасын(да?)
талдап түптү жарганда
"Ак-падыша бат'аламын!"
деп барганда,
айдай кашын керди-де,
Орустан бөлөк бу журтту
Ак-падышам аа берди-де.
Жалтып-жултуп жайда бар-
Кысың маа бербес
жериң кайда бар?'
Анда Темир-кан айтты:
'Ойноп айтамын, Жакып-бай,
талкактап айтамын, Жакып-бай!
Ай караңгы түн эде:
катын-минен бала
аралашып билген күн эде.
Катынга кеңеш салайн!
Балама кеңеш салайн!
Агама кеңеш салайн!-
Анан кайтып келейн!
Тура тургун, Жакып-кан!
Баягы көк-ала сакал Меңди-бай
бузукка тууган кул эде.
Падыша бере-туган
ат башындай алтынын,
кой башындай күмүшүн
"Кой!" дей-туган бузугу
ош'ол мени буспаса!
Кеңешип келейн!-
Тура тургун, Жакып-кан!'
Кайтып бутка салды дейт,
башы туулуу бийлерин,
карысы салык кандарын
ат чаптырып алды дейт,
өзү үйүнө жийды дейт:
'Кече келген Ала-тоодай
Жакып-бай,
"Саска желе киргин!" дейт,
"Жаңгыс уулум Манаска
Каныкей кысың бергин!" дейт.
Кантебис жакшылар?'
Көк-ала сакал Меңди-бай
бузукка тууган кул экен,
булкулуп кобо калды дейт:

Manas kızıldan célek alıçı,
kır cağına çığıçı,
kıykırıp Manas sayıçı,
surasa bérbes Kanıkéy,
aç bilekten alıçı
at kötünö salıçı
olco césirin kılıçı,
anda alıñ nége cétet?
Kuymaluu cügön kaşkasında-
Ak-padışa élinen
bölök başkasın(da?)
taldap tüptü carğanda
"Ak-padışa bat'alamın!"
dép barğanda,
ayday kaşın kérdi-de,
Orustan bölök bu curttu
Ak-padışam aa bérdi-de.
Caltıp-cultup cayda bar-
Kısıñ maa bérbes
cériñ kayda bar?'
Anda Témir-kan ayttı:
'Oynop aytamın, Cakıp-bay,
talkaktap aytamın, Cakıp-bay!
Ay karañgı tün éde:
katın-minen bala
aralaşıp bilgen kün éde.
Katınğa kéñéş salayn!
Balama kéñeş salayn!
Ağama kéñeş salayn!-
Anan kaytıp kéleyn!
Tura turğun, Cakıp-kan!
Bayağı kök-ala sakal Méñdi-bay
buzukka tuuğan kul éde.
Padışa bére-tuğan
at başınday altının,
koy başınday kümüşün
"Koy!" déy-tuğan buzuğu
oş'ol méni buspasa!
Kéñeşip kéleyn!-
Tura turğun, Cakıp-kan!'
Kaytıp butka saldı déyt,
başı tuuluu biylerin,
karısı salık kandarın
at çaptırıp aldı déyt,
özü üyünö ciydı déyt:
'Kéçe kélgen Ala-tooday
Cakıp-bay,
"Saska céle kirgin!" déyt,
"Cañğıs uulum Manaska
Kanıkéy kısıñ bérgin!" déyt.
Kantebis cakşılar?'
Kök-ala sakal Méñdi-bay
buzukka tuuğan kul éken,
bulkulup kobo kaldı déyt:

Manas kızıl bayrağı alıp
dağın sırtından çıkacak,
haykırarak buraya saldıracak.
Vermediğin Kanıkey'i
ince bileğinden çekip alacak,
atının arkasına atıp
esir diye götürecek,
o zaman kuvvetin ne işe yarar?
Atı süslü koşumludur.
Ak-padışa
kavminden başkasını,
söğüt dalı gibi yarar
Ak-padışa'nın duasını
alamaya gideli
ay gibi kaşını çattı,
Rus'tan başka her milleti
Ak-padışa bana verdi diyor.
Yaz günleri sıcak eser,
kızını bana vermemeğe
nasıl cesaretin var?"
O zaman Temir Han da şöyle dedi:
"Şaka söyledim Cakıp-bay,
latife ettim ben sana,
ay karanlık gecede olur,
karımla çocuğumla
bunu iyice düşünelim.
Gidip karımla görüşeyim,
kızımla da konuşayım,
ağabeyimle görüşeyim,
ondan sonra geleyim!
Sen burada dur, Cakıp Han!
Bayağı, kır sakallı Mendi-bay
ara bozmak için doğmuştur.
Padişaha layık olan şey
at başı kadar altındır,
koyun başı kadar gümüştür.
O, bunu vermeyeyim istiyor,
"Verme!" diye karşı çıkıyor.
Hele gidip görüşeyim,
sen burada dur Cakıp Han!"
Kamçıyı sallayıp gitti.
Başı tuğlu beylerini
bütün nüfuzlu hanlarını
at gönderip çağırttı o,
kendi evine topladı:
"Dün Ala-dağ gibi
Cakıp-bay geldi,
"Sazlığa bir ip ger!" dedi,
"Tek oğlum Manas'a
kızın Kanıkey'i ver!" dedi.
Ne yapalım beyler?"
Kır sakallı Mendi-bay ki
ara bozmak için doğmuştur,
acele yerinden kalktı: